

# RED DE RECLASSERING

EEN ENQUÊTE ONDER RECLASSERINGSWERKERS



Mei 2008

Werkgroep Morgen Beter

[www.morgenmoethetbeter.nl](http://www.morgenmoethetbeter.nl)

Krista van Velzen

Joost Beets

**SP.** 



## Voorwoord

### **Recidivecijfers**

Harde feiten met daarachter een kille werkelijkheid. In Nederland is de kans dat een gedetineerde na vrijlating weer de fout in gaat erg groot. Meer dan 75 procent van de volwassenen die een vrijheidsstraf hebben ondergaan valt in herhaling. Achter deze harde cijfers schuilt ook een andere wereld, die van de reclassering. Gepassioneerde mensen die in de regel met hart en ziel proberen de ex-gedetineerde weer op het rechte pad te krijgen of te houden en alles op alles zetten om hun cliënten uit de gevangenis te houden.

Toch is er iets aan de hand in reclasseringsland. Meer en meer verontrustende signalen bereikten de SP Tweede-Kamerfractie over de realiteit op de werkvloer van de reclassering. E-mails, brieven, telefoontjes en gesprekken op de werkvloer gaven aan dat veel reclasseringswerkers bezorgd zijn over de richting die de reclassering nu op gaat. Er wordt veel tijd gestoken in verantwoording afleggen en administreren en, naar de mening van de mensen die wij spraken, steeds minder tijd gestoken in het kernwerk van de reclassering: het begeleiden van de cliënt. Niet alleen zorgde dit er voor dat de reclasseringswerkers waar ik mee sprak minder plezier in hun werk hadden, maar ook dat zij niet meer die handelingen konden doen die zij noodzakelijk vonden. De cliënt ophalen als hij vrijgelaten wordt uit de gevangenis paste plots niet meer in het productiesysteem. Tijdens een training contact opnemen met de trajectbegeleider om even te overleggen over huisvestingsproblemen was niet langer declarabel. De vraag is of de aanscherping van het beleid, waarin de reclasseringswerker steeds minder ruimte krijgt om op basis van zijn eigen deskundigheid te beoordelen wat wanneer noodzakelijk is, leidt tot een verbetering van de veiligheid van onze maatschappij. Ik heb daar ernstige twijfels over.

De werkgroep Morgen Beter van de SP, een werkgroep waarin gevangenisbewaarders, ex-gedetineerden, vrijwilligers, pastoraal werkers en reclasseringsmedewerkers zitten, besloten de situatie bij de reclassering onder de loep te leggen en te onderzoeken of de meldingen die ons bereikten eenzame signalen waren of dat het gevoel dat de veranderingen bij de reclassering een negatief effect hebben breder gedragen wordt. Ik ben niet blij met de conclusie dat de alarmsignalen breed gedragen worden. Als de professionals aangeven dat de huidige situatie bij de reclassering niet positief is dan moet de politiek niet op de handen blijven zitten.

Het is hoog tijd om de reclasseringswerker weer de ruimte te geven. Laat ze weer in de gevangenis werken om in een vroeg stadium de terugkeer in de maatschappij samen met de gedetineerde voor te kunnen bereiden. Geef ze de ruimte om niet alleen maar met declarabele activiteiten en productietikken te werken maar ook eigen inschattingen te kunnen maken. En zorg dat de bezuinigingen teruggedraaid worden.

Red de reclassering!

Krista van Velzen  
SP Tweede-Kamerlid  
Mei 2008

## **Inhoudsopgave**

1. Inleiding
2. Onderzoeksopzet en verantwoording
3. Reclasseringswerk onder druk
  - 3.1 Reclasseringswerkers houden van hun werk...
  - 3.2 ...maar de arbeidsvreugde wordt minder...
  - 3.3 ...en de kwaliteit van het werk staat onder druk
  - 3.4 ‘Hoe ik nu mijn tijd moet besteden, dat gaat alleen ten koste van de cliënt en dus van de maatschappij..’ - Interview met een reclasseringswerker
4. Analyse en conclusies - De mening van de reclasseringswerker onder de loep genomen
  - 4.1 Het takenpakket. Repressief en/of preventief?
  - 4.2 Terug naar de gevangenis
  - 4.3 De taaksplitsing een goed idee?
  - 4.4 Geef de reclasseringswerkers de ruimte!
5. Vijf eisen voor een betere reclassering

Bijlage I – de uitnodigingsbrief om de enquête in te vullen, [www.morgenmoethetbeter.nl](http://www.morgenmoethetbeter.nl)

Bijlage II – de resultaten van de enquête: Volledige vraag en antwoordpercentages

Bijlage III – de reacties van de drie reclasseringsorganisaties op de resultaten van de enquête

## **1. Inleiding**

De reclassering is een belangrijke schakel tussen justitie, dader en slachtoffer. Belangrijke taken van de reclassering zijn het adviseren van de rechter over een verdachte, het uitvoeren van een door de rechtbank opgelegd (elektronisch) toezicht tijdens een Penitentiair Programma, het uitvoeren van reïntegratieprogramma's, het begeleiden van tbs'ers met proefverlof, het controleren op de uitvoering van de taakstraf en het uitoefenen van toezicht op de veroordeelde na terugkeer in de samenleving. De veiligheid in de maatschappij is gebaat bij een goed functionerende reclassering.

De laatste jaren is er het een en ander veranderd in de werkwijze van de reclassering. De verschillende bezuinigingsrondes hebben de aard van het reclasseringswerk sterk veranderd.

De reclassering houdt zich al heel lang bezig met de uitvoering van taakstraffen en het houden van toezicht, maar voor het begeleiden van ex-gedetineerden en resocialisatie is momenteel minder aandacht. Alleen als justitie of het openbaar ministerie het vraagt ('justitiële titel') mag de reclassering zich bemoeien met de (ex-)gedetineerde, anders krijgt de reclassering geen geld.<sup>1</sup> Begeleiding in een vrijwillig kader is niet meer mogelijk.

De reclassering is een aantal jaren geleden grotendeels uit de gevangenissen verdwenen. Daarmee verdwenen de trainingen van de reclassering en werden er geen adviesrapporten voor het zogenaamde penitentiaire programma meer geleverd door de reclassering. Tussen de begeleiding in de gevangenis en de begeleiding daarbuiten ontstond een kunstmatige knip. Het bieden van nazorg aan ex-gedetineerden is een taak van de gemeente geworden en wordt niet meer primair door de reclassering verricht.<sup>2</sup> Daarnaast is er een 'taaksplitsing' aangebracht, wat inhoudt dat een reclasseringswerker óf adviseert óf toezicht houdt. De nazorg is uit het pakket van de reclassering verdwenen. Het ministerie stelde zich op het standpunt dat er na afloop van de detentie geen justitieel kader meer was en dus een ander ministerie voor de kosten van nazorg zou moeten zorgen. Inmiddels is dit een taak van de gemeente geworden.

Met enige regelmaat ontving de SP-fractie in de Tweede Kamer de laatste tijd signalen van reclasseringswerkers die niet tevreden zijn met de manier waarop zij hun werk moeten uitvoeren. De voorwaarden zijn op dit moment niet optimaal. Volgens veel reclasseringswerkers is de nadruk de laatste jaren te sterk komen te liggen op het uitoefenen van toezicht. De reclassering controleert vooral en mag nauwelijks begeleiding bieden, terwijl juist begeleiding en nazorg van belang zijn voor minder criminaliteit en een veiliger samenleving. Verder is er te weinig tijd per cliënt beschikbaar, de 'productiedruk' is hoog, en is er teveel bureaucratie. De reclassering mag alleen 'declarabele activiteiten' verrichten en moet 'productietikken' maken. De verantwoording die daarmee gepaard gaat leidt tot meer papierwerk en minder persoonlijk contact. "Zoals de reclassering nu werkt gaat het niet lukken iets te verbeteren", aldus een reclasseringswerker in augustus 2007.

---

1 Zie ook: 'Morgen moet het beter. Een zwartboek over de verslechtingen in de gevangenis en bij de reclassering.' Juni 2005. [http://www.sp.nl/morgenbeter/zwartboek\\_morgenbeter.pdf](http://www.sp.nl/morgenbeter/zwartboek_morgenbeter.pdf)

2 'Het zal me een nazorg wezen. Ervaringen met de maatschappelijke opvang van ex-gedetineerden.' September 2007. <http://www.sp.nl/service/rapport/070821-rapportnazorg.pdf>

Deze signalen uit de praktijk geven aanleiding tot bezorgdheid. Wanneer de mensen die het belangrijke reclasseringswerk moeten doen van mening zijn dat er iets moet veranderen moet de politiek daar naar luisteren. Is er iets aan de hand in de reclassering? Om een goed beeld te krijgen van de mening van de reclasseringswerkers heeft de Werkgroep Morgen Beter<sup>3</sup> in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van de SP een enquête gehouden onder de medewerkers van de reclassering.<sup>4</sup> In dit rapport worden de resultaten van deze enquête gepresenteerd. Naast de antwoorden op meerkeuzevragen wordt dankbaar gebruik gemaakt van de toelichting in de open ruimte die door de geënquêteerden is gegeven. In hoofdstuk 4 worden deze resultaten geanalyseerd en worden hier conclusies aan verbonden, waarna in hoofdstuk 5 de vijf eisen voor een betere reclassering zijn opgesteld.

---

3 Nadat Jan Marijnissen zich in de media had uitgelaten over de verslechtingen in het gevangeniswezen stroomden de reacties binnen bij de SP-fractie in de Tweede Kamer. De contacten die hieruit voortkwamen leidden tot de oprichting van de Werkgroep Morgen Beter, waarin bewaarders, reclasseringswerkers, ex-gedetineerden, vrijwilligers en andere betrokkenen zich verenigd hebben. De Werkgroep Morgen Beter vraagt steun aan iedereen die erkent dat een steeds schraler detentieregime en een uitgekledde reclassering leiden tot meer onveiligheid binnen en buiten de muren van de gevangenis.

4 Zie bijlage I voor de oproep 'aan alle reclasseringsmedewerkers' de enquête in te vullen.

## **2. Onderzoeksopzet en verantwoording**

Bij de onderzoekers leeft de veronderstelling dat het investeren in reclassering en nazorg een gunstig effect zal hebben op de recidivecijfers, en daarmee op de veiligheid in de samenleving. Bewijs hiervoor is echter nauwelijks te leveren. Het vragen van een bewijs voor deze stelling is eigenlijk vragen naar het vergelijken van de geschiedenis die heeft plaatsgevonden met een geschiedenis die niet heeft plaatsgevonden. In wetenschappelijke zin is die vraag dus nauwelijks echt te beantwoorden. Maar dat is geen reden om voorbij te gaan aan wat ieder met enig logisch nadenken zelf kan concluderen en wat zo ongeveer alle direct betrokkenen op grond van hun kennis en ervaring zullen bevestigen: ex-gedetineerden die bij hun terugkeer in de samenleving op problemen stuiten die ze op eigen kracht niet kunnen oplossen, zullen eerder opnieuw in de fout gaan dan lotgenoten die wel adequate ondersteuning en begeleiding krijgen. Het is dan ook belangrijk de mensen die het belangrijke reclasseringswerk moeten doen zelf om hun mening te vragen.

De enquête is opgezet door mensen van de Werkgroep Morgen Beter in samenwerking met de SP, waarbij ook reclasseringswerkers zelf zijn betrokken. De enquête bestaat uit stellingen, waarop kon worden geantwoord in hoeverre de invuller het met de stelling eens of oneens was. Deze enquête is op de website [www.morgenmoethetbeter.nl](http://www.morgenmoethetbeter.nl) geplaatst, en kon worden ingevuld tussen 3 januari en 1 maart 2008. De samenwerking is gezocht met de drie reclasseringsorganisaties, bestaande uit de Stichting Reclassering Nederland (SRN), Het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering (Leger des Heils) en de Stichting Verslavingsreclasserings- GGZ Nederland (SVG). Deze drie reclasseringsorganisaties zijn in belangrijke mate behulpzaam geweest bij het onder de aandacht brengen van deze enquête onder de reclasseringswerkers, bijvoorbeeld via een attendering in een nieuwsbrief en/of het plaatsen van een advertentie of een link op de eigen intranet-site. Daarnaast is er geprobeerd een ketting-e-mail te verspreiden, die de strekking had collega-reclasseringswerkers te attenderen op de enquête door de e-mail door te sturen.

Uiteindelijk hebben 242 mensen deze enquête ingevuld. Van de invullers is 53 procent een vrouw, 47 procent is man. 40 procent van de invullers is toezichthouder, 37 procent is adviseur-rapporteur. Verder geeft 5 procent aan werkbegeleider te zijn, 4 procent is teamleider, en nog eens 4 procent is taakstrafbegeleider. De overige 10 procent heeft meer dan een functie ingevuld. Het merendeel daarvan is naast toezichthouder ook adviseur-rapporteur, maar ook de combinatie toezichthouder/taakstrafbegeleider komt meer voor. Van de ondervraagden geeft 38 procent aan bij Reclassering Nederland te werken, 29 procent is werkzaam bij het Leger des Heils, en 33 procent bij de verslavingsreclassering (naast de SVG worden ook instellingen genoemd als Novadic-Kentron of Bouman GGZ, die ook bij de verslavingsreclassering horen). Met het oog op de spreiding van de cliënten over de drie reclasseringsorganisaties (de verhouding is grofweg dat 60 procent van de cliënten bij RN zit, 30 procent bij de SVG en 10 procent bij het Leger des Heils) kan worden opgemerkt dat reclasseringswerkers van het Leger des Heils relatief goed zijn vertegenwoordigd, de reclasseringswerkers van Reclassering Nederland blijven iets achter. Toch kan worden gezegd dat de stem van de reclasseringswerkers van de drie verschillende reclasseringsorganisaties vrij goed is vertegenwoordigd.

Het is niet eenvoudig om alle reclasseringswerkers om hun mening te vragen. Het invullen van een enquête is natuurlijk vrijwillig, en neemt enige tijd in beslag. In theorie is het natuurlijk mogelijk dat alleen relatief ontevreden reclasseringswerkers de moeite hebben genomen deze enquête in te vullen. Desalniettemin kan worden verondersteld dat er een redelijk representatief en genuanceerd beeld kan worden gegeven van de mening van de reclasseringswerkers. Op hoofdlijnen komt dit beeld overeen met de signalen die de SP-fractie hebben bereikt. Daarnaast is er contact gezocht met

de drie reclasseringsorganisaties zelf. Hen is de gelegenheid geboden een weerwoord of hun interpretatie van de resultaten van de enquête te geven (zij hadden alleen de beschikking over de cijfers en niet over dit rapport). De SVG heeft op 24 april 2008 een reactie gegeven op de cijfers. Reclassering Nederland en het Leger des Heils hebben gezamenlijk gereageerd. Deze reacties zijn opgenomen in bijlage III.

De vragen die in de enquête zijn gesteld over de RISc (het instrument waarmee de kans op recidive wordt ingeschat) en het CVS (Cliënt Volg Systeem) zijn niet meegenomen in de volgende hoofdstukken. De reden daarvan is dat de antwoorden op deze vragen niet eenduidig zijn beantwoord, en dat het daarom niet goed mogelijk is hieraan conclusies te verbinden. Tot slot kan worden gemeld dat de integrale enquête inclusief de gegeven antwoorden is opgenomen in bijlage II. De interpretatie en duiding van deze cijfers komt uiteraard voor rekening van de opstellers van dit rapport.



### **3.Reclasseringswerk onder druk**

#### 3.1 Reclasseringswerkers houden van hun werk...

Reclasseringswerkers zijn over het algemeen zeer positief over hun werk. Maar liefst 90 procent vindt zijn of haar werk de moeite waard. Slechts twee procent is het hier niet mee eens. Een bijna even groot percentage (88 procent) is van mening dat de collega's waarmee direct wordt samengewerkt gemotiveerd zijn. Ook over de directe leidinggevendenden wordt positief geoordeeld; 19 procent voelt zich niet of onvoldoende gesteund door de directe leidinggevende op de afdeling, de

“Er ligt een onevenredige nadruk op productie die in mijn optiek ten koste gaat van de kwaliteit. Anderzijds; managers staan in de huidige organisatiestructuur min of meer met de rug tegen de muur.”

overgrote meerderheid heeft dit gevoel wel. Negenenzestig procent heeft het gevoel dat de directe leidinggevendenden begrijpen wat reclasseringswerk echt inhoudt. Men is met name tevreden als de leidinggevende zelf uit de wereld van de reclassering komt en niet 'van buiten'. Sommigen houden de leidinggevendenden verantwoordelijk voor de te hoge productiedruk. Een aantal anderen geeft aan dat de manager het werk goed begrijpt, maar dat ook zij worden gedwongen tot het behalen van de productienormen en tegen de regelgeving en protocollen aanlopen.

Het beeld op dit punt is in het algemeen behoorlijk positief. Reclasseringswerkers kunnen misschien worden gezien als idealisten met een missie, te weten het helpen van mensen en het leveren van een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving. Reclasseringswerkers houden van hun werk.

“Ik doe het werk vanuit idealisme en wil graag mijn steentje bijdragen aan een leefbare samenleving. Enerzijds door mensen die de fout zijn ingegaan te helpen hun leven weer op te pakken. Anderzijds door in te grijpen op momenten dat het mis dreigt te gaan. Mijn collega's hebben over het algemeen dezelfde motivatie. Het plezier blijft onveranderd.”

“Door de splitsing kan het werk eentonig worden en de werkdruk is hoog. Vooralsnog heb ik echter nog steeds iedere dag het idee dat ik mijn steentje bijdraag aan het veiliger worden/blijven van de samenleving.”

“Alles wat de reclassering doet is hoe dan ook het investeren in mensen en daarom de moeite waard.”

#### 3.2 ...maar de arbeidsvreugde wordt minder...

Een ruime meerderheid van de geënquêteerden is dus van mening dat het werk zeer de moeite waard is. Tegelijkertijd is het plezier dat ze in hun werk hebben de afgelopen jaren verminderd. Zo stelt bijna de helft van de ondervraagden dat het plezier de afgelopen jaren is verminderd. Ruim een derde overweegt zelfs regelmatig om ander werk te gaan zoeken, vanwege het feit dat het werk minder plezier oplevert. Zo geeft een reclasseringswerker aan dat het werk nog steeds te leuk is om er mee te stoppen, maar dat deze gedachte wel eens door haar hoofd speelt als er weer een nieuw systeem (zoals de RiSc of de Quickscan) wordt ingevoerd. De redenen van de verminderde arbeidsvreugde zullen ongetwijfeld sterk uiteenlopen, en kunnen niet eenduidig worden vastgesteld. Toch kunnen er in deze enquête reeds aanwijzingen worden gevonden waaraan het verminderde plezier in het werk kan worden toegeschreven.

In juni 2006 heeft de zogenaamde taaksplitsing plaatsgevonden, de advieswerkzaamheden en het uitoefenen van toezicht zijn van elkaar gescheiden. Op hoofdlijnen betekent dit dat een reclasseringswerker adviseert óf toezicht houdt. Deze organisatorische scheiding tussen advies- en uitvoeringstaken is door de reclasseringsorganisaties in opdracht van het ministerie van Justitie doorgevoerd.<sup>5</sup> De reclasseringswerkers zijn niet erg positief over deze splitsing. Zo vindt 74 procent van de ondervraagden dat het werk eenzijdiger is geworden door de splitsing. Drieënveertig procent is van mening dat de communicatie tussen de collega's moeilijker is geworden door de splitsing. Ook is een fors aantal (29 procent) het eens of zeer eens met de stelling dat de splitsing het behalen van de productienormen bemoeilijkt heeft. Reclasseringswerkers geven duidelijk aan dat deze splitsing van taken minder plezier in het werk oplevert. Deze splitsing van werkzaamheden wordt vooral gezien als een verschraling.

“Door verzakelijking en toename registratie ben ik minder gemotiveerd. Ook de scheiding van taken levert minder plezier op en minder afwisseling in het werk.”

Bijna drie kwart van de ondervraagden is van mening verhoudingsgewijs teveel tijd achter de computer door te brengen vergeleken met de tijd die kan worden besteed aan contact met de cliënt. Drieëndertig procent is het eens met deze stelling, 40 procent is het er zelfs zéér mee eens. Een reclasseringswerkster die meer dan 10 jaar voor Reclassering Nederland werkt schrijft dat de verwerking van een handeling (bijvoorbeeld 'toeleiding zorg') in de computer vaak langer duurt dan de daadwerkelijke actie zelf!

Een belangrijke oorzaak van de verminderde arbeidsvreugde is zeker toe te schrijven aan de toegenomen productiedruk, waarmee bedoeld wordt de druk of stress die wordt veroorzaakt door het moeten afleveren van een bepaald aantal producten per periode. Bijna de helft ervaart regelmatig persoonlijke productiedruk. Slechts 30 procent heeft hier geen of weinig last van. Terwijl het om mensen gaat moet er worden gesproken in termen als 'declarabele activiteiten', 'productie draaien' en 'productietikken maken'. Dat zit veel mensen dwars. Een aantal reclasseringswerkers hekelt deze 'verzakelijking'. De kern van het werk is nu juist het contact met de cliënt, en dat is waar veel mensen hun motivatie uit halen. Een ander geeft aan er begrip voor te hebben dat de reclassering verantwoording af moet leggen, maar het opbouwen en onderhouden van contacten met de doelgroep kost vaak meer tijd dan kan worden verantwoord.

“Er moeten ontzettend veel computerhandelingen gedaan worden. Ik heb een kantoorbaan in plaats van een baan waarbij ik mensen ECHT kan begeleiden.”

“Ik vind het werk taakhoudelijk steeds meer uitgehold. Ik voel me soms een productiemedewerker in plaats van een professional met oog voor de doelgroep.”

“Ik ben aangenomen als maatschappelijk werker met als taak hulp verlenen aan justitiabelen. Na diverse reorganisaties wordt het beroep van reclasseringswerker steeds meer uitgehold en gaat er steeds meer aan hulpverlening verloren omdat de repressie boventoon moet voeren.”

5 Inspectie voor de Sanctietoepassing, Inspectiejaarbericht 2007, p. 25.

Door deze verzakelijking en de toename van registratieverplichtingen raken mensen minder gemotiveerd. Er is steeds meer verslaglegging vereist, de verantwoordingsdruk neemt toe. De werkdruk wordt over het algemeen vrij hoog genoemd, en reclasseringswerkers hebben het gevoel dat ze te weinig tijd aan een cliënt kunnen besteden. Er is minder tijd voor begeleiding en contact met de cliënten dan voorheen. Veel reclasseringswerkers ergeren zich aan deze toegenomen bureaucratie, en vinden dat de kern van het werk (het contact met de cliënt) versterkt moet worden.

“Minder plezier komt met name door de tijdsdruk en de aandacht van het management voor productie. Ik zit altijd klem tussen mijn eigen kwaliteitseisen (voorwaarden om goed te kunnen hulpverleners) en productie eisen waarbij ik alles wat ik doe moet doen in te weinig uren. Wanneer ik voor mijn gevoel kwalitatief goed werk aflever, gaat dit bijna nooit samen met voldoende productie. Dit is erg frustrerend. Mijn angst is dan dat werkers uiteindelijk geen tijd meer maken om in contact te komen met cliënten en standaard onderzoeken gaan afnemen, waardoor er geen werkelijke informatie boven tafel komt, geen goed onderzoek en geen goed advies.”

“Vanwege recente veranderingen te weten de knip tussen rapportage en toezicht is het werk minder uitdagend en meer bureaucratisch geworden, wat de meeste cliënten ten nadele is. Daarnaast is de werkdruk enorm verhoogd, wat het werkplezier ook doet afnemen.”

### 3.3 ...en de kwaliteit van het werk staat onder druk

Een te hoge werkdruk leidt tot minder arbeidsvreugde, maar kan er ook voor zorgen dat de kwaliteit van het werk onder druk komt te staan. Wanneer hetzelfde werk af moet in (te) korte tijd kan de kans op fouten toenemen. Daarnaast is het voor een kwalitatief goed advies van belang dat er voldoende cliëntcontact is geweest. Wanneer dat laatste onder druk komt te staan mag aangenomen worden dat dit de kwaliteit van het adviesrapport niet ten goede komt. Omdat alleen declarabele activiteiten worden vergoed blijven soms werkzaamheden liggen omdat er echt geen tijd meer voor is. Maar liefst 58 procent geeft aan dat bepaalde zaken blijven liggen omdat er teveel ander werk ligt te wachten.

De werkdruk is fors. Meer dan een derde is van mening meer cliënten te hebben dan hij of zij naar behoren kan behandelen. Slechts 33 procent is van mening per cliënt genoeg tijd te kunnen besteden. Een reclasseringswerkster van de SVG licht toe dat het cliëntcontact steeds minder belangrijk lijkt te zijn geworden, terwijl je juist daarin zou moeten investeren om recidive te voorkomen. Veel reclasseringswerkers hekelen het feit dat kwantiteit belangrijker lijkt te zijn geworden dan kwaliteit.

“Productie staat voorop en kwaliteit wordt alleen op bureaucratische afwikkeling beoordeeld, kortom: klopt de boekhouding.”

“De druk neemt onevenredig toe, ten koste van de cliënt die ondergeschikt is aan het systeem en de productienormen.”

Zevenenvijftig procent is het eens of zeer eens met de stelling dat het door de productiedruk komt dat cliënten niet de tijd kan worden gegeven die men eigenlijk had gewild. Bijna de helft van de ondervraagden is zelfs van mening dat de manier van werken negatief wordt beïnvloed door de productienormen. Slechts 23 procent vindt dat binnen het aantal gestelde uren de begeleiding kan worden geboden die men als reclasseringswerker nodig vindt.

“We werken teveel in kaders en denken in producten. We zijn opgeleid als maatschappelijk werkers, maar werken zonder hulp te kunnen verlenen.”

“Sommige handelingen zijn enkel bedoeld als productietik. Inhoudelijk voegt het niets toe.”

Meerdere reclasseringswerkers geven aan dat de splitsing tussen advies aan de rechter en het houden van toezicht niet alleen de werkzaamheden minder uitdagend maakt, maar dat deze ook voor de cliënt storend werkt. Ook een reclasseringswerkster die al sinds 1979 in het vak zit ervaart de scheiding tussen advies en toezicht als verarming van werkzaamheden, en als complicerende factor voor de cliënt. Hier wordt waarschijnlijk bedoeld op het feit dat door de scheiding tussen advies en toezicht cliënten meerdere reclasseringswerkers langs krijgen. Eerst komt er iemand voor het advies, dan een ander voor het toezicht en indien er opnieuw een advies nodig is weer iemand anders.

“Ik doe vaak veel extra dingen (begeleiding zitting, overdrachtgesprekken met collega's, extra gesprekken met cliënten) die niet betaald worden, maar die voor de hulpverlening onmisbaar zijn. Dit brengt me altijd in de situatie dat ik minder produceer. Wat ik daar vooral lastig aan vindt is dat de organisatie het aanmoedigt om pro-actief te zijn, maar vaak wordt je daar dan productietechnisch wel weer op afgerekend. Ik voel me dan niet gesteund.”

In de periode voor het vonnis is de reclassering betrokken in het kader van advies. Gedurende de periode in detentie is de reclassering niet betrokken, en deze komt pas weer in beeld wanneer de rechter dit uitdrukkelijk zo heeft bepaald (indien er reclasseringstoezicht is opgelegd). Ook het verdwijnen van de reclassering uit de gevangenis wordt genoemd als belangrijke oorzaak van het afgenomen plezier in het werk en als storend voor de cliënten. De werkzaamheden van de reclassering zijn nu op onlogische wijze onderbroken gedurende de tijd in de gevangenis. Niet alleen moet de cliënt na vrijlating wennen aan een andere reclasseringswerker en moet deze reclasseringswerker zich in gaan lezen in het dossier, de cliënt is tijdens vrijwel de gehele detentie niet in beeld geweest van de reclassering. Veel mensen beschouwen dit als verloren tijd. Slechts die cliënten die in aanmerking komen voor het programma Terugdringen Recidive zijn in beeld bij de reclassering.

“Doordat er teveel gehandeld wordt vanuit productienorm en angst zijn er teveel werkwijzen gekomen die de kracht van de reclasseringswerker (maatschappelijk werker) beknotten. Doordat landelijk insteek is om te executeren en rapporteren, in plaats van toe te leiden tot zorg draagt de reclassering steeds minder bij aan een veilige samenleving!”

“Soms is het noodzakelijk ex-clieënten te helpen in het kader van resocialisatie en recidivevermindering. Deze nazorg wordt echter sinds enkele jaren niet meer door de overheid gefinancierd. Dit werk gaat dus ten koste van de vereiste productie. Het alternatief is 'nee verkopen', hetgeen doorgaans ook gebeurt.”

Bijna 7 op de 10 geënquêteerden is het eens of zeer eens met de stelling dat de kwaliteit van het werk in negatieve zin onder druk staat. Slechts 14 procent is het niet met deze stelling eens. Bijna de helft is van mening dat dit mede komt door de te zware caseload, en 56 procent noemt de te hoge productienormen. Ook is er een gebrek aan mogelijkheden voor eigen initiatief in het werk, en een gebrek aan mogelijkheden om naar creatieve oplossingen te zoeken voor cliënten. Deze oorzaken worden genoemd door iets meer dan 40 procent.

“De reclasseringswerker wordt in toenemende mate belast met administratieve handelingen en termijnen die in de praktijk moeilijk/niet haalbaar zijn. De procesmatige veranderingen volgen elkaar in te snel tempo op. Er blijft te weinig tijd over voor face-to-face contacten, voor het raadplegen van referenten, voor het eigenlijke werk. Het lijkt er op dat kwantiteit belangrijker is dan kwaliteit.”

“Productie voert de boventoon waarbij de kwantiteit prevaleert boven de kwaliteit.”

“Wij moeten steeds meer voldoen aan allerlei in mijn ogen soms onbenullige regeltjes, dan dat we ons daadwerkelijk afvragen of we hiermee recidive voorkomen.”

“Het werk is steeds meer uitgedeed en meer op productie gericht; kwantiteit in plaats van kwaliteit.”

“Reclasseringswerkers mogen niet meer 'hulpverleners'. We hoeven ook zeker niet terug naar de jaren '70, maar denken dat we recidive (en incidenten) kunnen voorkomen door strikte protocollen te volgen is een misvatting. Het sjabloon van het bedrijfsleven past niet op het reclasseringswerk.”

### 3.4 'Hoe ik nu mijn tijd moet besteden, dat gaat alleen ten koste van de cliënt en dus van de maatschappij..' - Interview met een reclasseringswerker

Joost Beets - Begeleidt gedragstrainingen vanuit de justitiële verslavingszorg.

Joost Beets werkt met mensen die grotendeels nog gedetineerd zijn. Het zijn mensen die een ISD-maatregel hebben, draaideurcriminelen dus. Hij geeft de leefstijltraining voor justitiabelen, een training die gericht is op het motiveren naar verandering in verslaving en criminaliteit. “Vaak is het een kip en ei verhaal, waarbij het niet altijd even duidelijk is of iemand crimineel gedrag vertoont omdat hij verslaafd is of dat hij verslaafd is omdat hij in de criminaliteit beland is. Ik denk dat het fifty fifty is, dat de helft eerst verslaafd was en toen crimineel werd en dat het voor de andere helft het omgekeerde is. Er is in ieder geval een sterkte verbintenis tussen criminaliteit en verslaving, ze staan als het ware op één lijn”.

Joost geeft naast de leefstijltraining ook de TVPM training (terugval preventie middelen), een training die zich richt op risicofactoren die kunnen leiden tot terugval in verslaving en criminaliteit. Ook geeft Joost de ‘In een spiraal naar boven training’, een training die er is voor verslaafden die gecontroleerd willen gebruiken. Vaak hebben zij meer problemen naast hun verslaving, zoals een psychische stoornis of zwakbegaafdheid. “Het is een kwestie van vallen en opstaan met deze doelgroep, je moet niet verwachten dat mensen na een training plots van alle ellende af zijn. Ik richt me heel erg op wat de cliënt zelf wil en stel dan met hem haalbare doelen”.

“Ik werk vier dagen in de week voor de verslavingsreclassering. Ik ben minstens anderhalve dag daarvan kwijt aan administratie en dat is eigenlijk niet voldoende. Ik probeer zo nu en dan met pijn en moeite een aantal weken leeg te roosteren om mijn administratie bij te werken. Nu ga ik dat de komende drie weken doen en dat doe ik zo een paar keer per jaar. Anders verzuip ik er echt in. Ik ben dan heel creatief bezig, om er maar voor te zorgen dat je product gescoord wordt. Ik check of alle protocollen helemaal uitgevoerd zijn en of de cliënt de nodige handtekeningen heeft gezet, of alles 100 procent correct in het cliënt volg systeem is ingevoerd. Eigenlijk is dat de grootste taak, zorgen dat de producten die ik gescoord heb ook echt gescoord worden en niet vastlopen in de administratie... En die administratieve procedures die worden steeds ingewikkelder. Ik ben nu vaak na een training nog bezig alle formulieren in te vullen die ik vooraf al had moeten doen. Deelnemers vragen formulieren te tekenen enzovoorts. Het is echt een fictieve werkelijkheid waar ik mee bezig ben. Het is allemaal gebaseerd op wantrouwen, de eisen worden steeds ingewikkelder en strenger terwijl ik in de tussentijd niet eens mag doen wat nodig is. Ik heb er helemaal geen probleem mee om verantwoording af te leggen, maar dat zou dan vooral om de inhoud moeten gaan. Heb ik de training goed gegeven en wat heeft de cliënt er aan gehad. Nu heeft de cliënt namelijk helemaal niks aan al dit gecontroleer. Sterker nog, als ik 't even zwart wit mag stellen: hoe ik nu mijn tijd moet besteden, dat gaat alleen ten koste van de cliënt en dus van de maatschappij...”

Joost vindt de knip in het reclasseringswerk erg contraproductief maar is wel blij dat hij aan de ‘goede kant’, de toezichtskant, terecht gekomen is. “Ik ben nu al walgelijk veel tijd bezig met het verantwoorden van wat ik doe, met het invullen van het cliënt volg systeem en allerlei andere formulieren, maar als ik mijn collega's aan de advieskant zie, dan zie ik dat die amper adem kunnen halen, die zitten de hele dag te administreren en hebben bijzonder weinig contact met de cliënt zelf.”

“Binnen de reclassering mag je al jaren geen hulp meer verlenen. Maar vanwege de trainingen duik ik ook in de problematiek van de cliënt, daar ontkom je niet aan. Als iemand zit met acute huisvestings- of financiële problematiek dan neem ik normaal contact op met de trajectbegeleider om te bekijken of we iets in gang kunnen zetten, of we een begin van een oplossing kunnen creëren. Dat mag nu allemaal niet meer. Dus dan moet je creatief worden. Ik doe best veel dingen die helemaal niet onder het productiesysteem vallen, maar die echt noodzakelijk zijn. De hulpverlener in mij zorgt er voor dat ik dat doe, ook al zijn het geen handelingen die tot ‘productietikken’ leiden, dat is dus werk waar niet voor betaald wordt. Uiteindelijk heb je daar alleen jezelf mee, want mijn productie daalt. Maar ik kan mezelf wel recht in de ogen blijven kijken...”

#### 4. Analyse en conclusies - De mening van de reclasseringswerker onder de loep genomen

De doelstelling van de enquête was ondermeer te onderzoeken hoe reclasseringswerkers hun werk ervaren en of er knelpunten zijn in het huidige reclasseringswerk. Daarin is deze enquête vrij goed geslaagd. Op een aantal punten komt een duidelijk beeld naar voren. Onvrede is er met name over de productiedruk, de verantwoordingsplichten, en over het veranderde takenpakket; wat doet de reclassering wel en wat mag of kan de reclasseringswerker niet (of: niet meer). Deze onvrede moet serieus genomen worden. Een fors aantal mensen antwoordt bevestigend op de vraag of men een vertrek bij de reclassering regelmatig overweegt. Het is weliswaar de vraag of dat niet ook voor andere sectoren geldt en of het overwegen van een andere baan direct toe te schrijven is aan knelpunten en ergernissen in het huidige werk, maar dat neemt niet weg dat de huidige werkwijze van de reclassering volgens veel mensen uit de praktijk beter kan en moet. Niet alleen voor de arbeidsvreugde in het eigen werk, maar zeker ook vanwege de zorgen om de kansen voor de cliënten en de veiligheid in de samenleving. Het gevoel dat men een bijdrage levert aan de veiligheid moet weer terug komen.

Er moet dus het nodige veranderen. Dat kan. Vooral omdat de reclasseringswerkers massaal aangeven zo betrokken te zijn en van hun werk te houden, zijn er zeker kansen een verbetering te maken.

##### 4.1 Het takenpakket. Repressief en/of preventief?

De visie op wat de reclassering eigenlijk zou moeten doen is de laatste decennia sterk veranderd. Eind jaren zeventig en begin jaren tachtig veranderde de visie op criminaliteit, een dader werd steeds minder gezien als slachtoffer van zijn of haar jeugd of van sociale misstanden, en de nadruk kwam meer te liggen op de eigen verantwoordelijkheid. Deze gewijzigde heersende opinie heeft ook consequenties gehad voor de reclassering. Van een organisatie die er vooral was om hulp te verlenen in de gevangenis en begeleiding te bieden bij de terugkeer van de gedetineerde in de samenleving, veranderde de reclassering steeds meer in een onderdeel van de strafrechtstelsel.<sup>6</sup> De laatste jaren zijn alleen nog taken bekostigd in het kader van een effectieve sanctietoepassing. Alleen reclasseringsactiviteiten waartoe de rechter, het Openbaar Ministerie of de Dienst Justitiële Inrichtingen opdracht hebben gegeven worden vergoed. De andere taken zijn geschrapt en wegbezuinigd.<sup>7</sup>

Op de website van het ministerie van justitie staat de taak van de reclassering als volgt omschreven:

*“De reclassering begeleidt personen die als gevolg van het (vermoeden van het) plegen van een strafbaar feit met de politie/justitie in aanraking zijn gekomen. Vanaf het moment van aanhouding tot en met de terugkeer in de maatschappij na detentie, kan de reclassering betrokken zijn bij een cliënt.”<sup>8</sup>*

De reclassering houdt zich met controle op de uitvoering van taakstraffen en toezichten bezig en de laatste jaren nauwelijks meer met begeleiding. De reclassering houdt zich meer bezig met het uitvoeren van taakstraffen en toezichten dan met het begeleiden van mensen. Ook de tweede volzin is feitelijk niet onjuist, maar het komt niet meer erg vaak voor dat de reclassering doorlopend betrokken is van het moment van aanhouding tot en met de terugkeer in de maatschappij.

---

6 ‘Reclassering: in dienst van hulpverlening of repressie?’ Erik vd Maal, Proces, Maandblad voor Berechting en Reclassering.

7 SVG, 2007, ontwerp van Wet op de reclassering, memorie van toelichting, p.8.

[http://www.svg.nl/uploaded/editor\\_documenten/SVG%20voorstel%20van%20wet%20op%20de%20reclassering.pdf](http://www.svg.nl/uploaded/editor_documenten/SVG%20voorstel%20van%20wet%20op%20de%20reclassering.pdf)

8 <http://www.justitie.nl/onderwerpen/criminaliteit/slachtofferzorg/organisaties/reclassering/>



Met deze gewijzigde taakopvatting en de nadruk op de repressie in plaats van het voorkomen van recidive (preventie) hebben veel reclasseringswerkers het moeilijk.

Dat er de laatste jaren veel aandacht is geweest voor de repressieve kant van de medaille (toezicht) is op zich niet het probleem. Wanneer er een vonnis ligt van de rechter is het goed, en zelfs noodzakelijk, dat er gecontroleerd wordt of bijvoorbeeld de taakstraf adequaat wordt uitgevoerd of de opgelegde voorwaarden worden nageleefd. Wanneer dat niet het geval is moet er gerapporteerd worden aan justitie. De huidige methode van verantwoording afleggen is onmogelijk met de huidige 30 uur die beschikbaar is per cliënt.<sup>9</sup> Er zou minder tijd besteed moeten worden aan het organiseren van toezicht om de balans tussen repressie (toezicht) en preventie (begeleiding) te herstellen. De tijd die daardoor vrijkomt zou besteed moeten worden aan dat andere belangrijke aspect, de resocialisatie.

“Ik vind het een groot gebrek dat de reclassering ex-gedetineerden niet meer kan begeleiden (enkel bij vonnis). Hierdoor raken mensen in de problemen omdat ze vaak niets hebben als ze vrij komen. Er zouden zaken al vanuit de inrichting geregeld moeten kunnen worden (zoals aanvraag uitkering, zoeken woonruimte). Dit kan zeker recidive beperkend werken! Toezichten starten vaak pas na een eventuele detentie.”

Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) presenteert in een recent onderzoek<sup>10</sup> een aantal belangrijke bevindingen. Een van de belangrijke conclusies is dat delinquenten minder snel terugvallen in recidive als tijdens toezicht naast controle ook geïnvesteerd wordt in resocialisatie. Hierbij valt te denken aan activiteiten als begeleiding, zorg of behandeling en praktische steun. Een toezichtprogramma met uitsluitend controlerende elementen werkt dus naar alle waarschijnlijkheid niet. Dit zijn misschien op het eerste gezicht geen opmerkelijke bevindingen. Toch moet worden geconcludeerd dat de recente ontwikkelingen bij de reclassering, waarbij de nadruk meer is komen te liggen op controle en minder op begeleiding en praktische steun, diametraal staan tegenover deze wetenschappelijke bevindingen.

Het is te makkelijk om te zeggen dat degene die een keer de fout in is gegaan daar zelf voor verantwoordelijk is en dus niet bij het handje gepakt hoeft te worden door een hulpverlener die allerlei zaken voor hem regelt. Begeleiding en hulp bij het weer op de rails zetten van het leven kan een hoop ellende voorkomen. Voor de (ex-)gedetineerde, maar ook voor de samenleving. Gebrekkige nazorg kost de samenleving waarschijnlijk meer geld dan het goed regelen van voorzorg, zorg en nazorg. Hierbij zou de reclassering een belangrijke rol kunnen spelen.

#### 4.2 Terug naar de gevangenis

Het begeleiden van ex-gedetineerden bij hun terugkeer in de samenleving was enkele jaren geleden nog wel een van de kerntaken van de reclassering. Tot begin 2003 werkte de reclassering in de gevangnissen. Gedetineerden konden hier al geholpen worden met de voorbereiding op de overgang naar de vrijheid en de terugkeer in de samenleving. Na vrijlating was de nazorg (al dan niet in combinatie met of in de vorm van toezicht) ook in handen van de reclassering.

Onder leiding van toenmalig minister van Justitie Donner werd een aantal bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd met grote gevolgen. Een groot deel van de reclasseringsactiviteiten verdween uit de gevangnissen. De nazorg aan ex-gedetineerden na vrijlating moest een taak van de gemeenten worden. In de gevangnissen zijn momenteel medewerkers maatschappelijke dienstverlening

<sup>9</sup> [http://www.sp.nl/nieuwsberichten/4722/070906-investeren\\_in\\_reclassering\\_is\\_werken\\_aan\\_veiligheid.html](http://www.sp.nl/nieuwsberichten/4722/070906-investeren_in_reclassering_is_werken_aan_veiligheid.html)

<sup>10</sup> 'Toezichtprogramma's voor delinquenten en forensisch psychiatrisch patiënten', WODC, 2008, nr. 263.

(MMD-ers) aan de slag, die inventariseren op welke van de vier leefgebieden (inkomen, huisvesting, identiteitsbewijs en zorg) er iets geregeld moet worden voor vrijlating. De MMD-er neemt contact op met de nazorg-coördinator in de gemeente, die geacht wordt hiervoor beleid te hebben ontwikkeld. De reclassering is hier dus tussenuit gehaald.

Wanneer deze nieuwe werkwijze vlekkeloos zou verlopen dan was hier misschien nog niet eens veel over te zeggen geweest. Dat blijkt echter allerm minst het geval te zijn. Het lijkt er op dat er te weinig mmd-ers zijn aangesteld binnen de gevangenissen waarvan bovendien teveel gevraagd wordt. Er komen nog steeds mensen vrij die tijdens detentie in het geheel geen mmd-er hebben gezien. De begeleiding op de eerder genoemde aandachtsgebieden is van groot belang, de ervaring leert dat het voor een gedetineerde uitermate lastig is al deze zaken (bijvoorbeeld huisvesting of inkomen) zelf te regelen. De kans op recidive in de eerste periode na vrijlating is erg groot, en wordt alleen maar groter als de ex-gedetineerde dakloos op straat staat zonder enig inkomen. Daarnaast hebben veel gemeenten nog geen beleid ontwikkeld ten aanzien van ex-gedetineerden. Het probleem is ook dat het geld voor dit specifieke beleid moet komen uit de grote pot met geld die WMO heet (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), waaruit ook allerlei andere belangrijke ondersteuning betaald moet worden. Sommige gemeenten besteden hun geld liever aan iets anders dan aan ex-gedetineerden.<sup>11</sup>

“Wanneer iemand hulp en steun nodig heeft dan dienen wij ervoor te zorgen dat we diegene zo snel mogelijk toe leiden naar zorg, ongeacht het aantal uren dat er voor staat, althans dat is mijn bescheiden mening.”

Bij het inkrimpen van het takenpakket van de reclassering moeten dan ook vraagtekens worden geplaatst. Voor de bezuinigingsrondes met bovenstaande gevolgen zag het takenpakket van de reclassering er eigenlijk een stuk 'logischer' uit dan nu het geval is. Toen was er sprake van een doorlopend traject van begin (advisering) tot eind (detentie, voorbereiding op terugkeer, en toezicht of nazorg na vrijlating). Momenteel sluit de zorg in detentie niet goed aan op de nazorg bij terugkeer in de

samenleving. De kunstmatige knip in het traject (de tijd in detentie) heeft ervoor gezorgd dat de cliënt voor de reclassering een periode geheel uit beeld is. De reclassering kan de ontwikkeling van een persoon dus niet in de gaten houden, de gedetineerde wordt geconfronteerd met vele verschillende hulpverleners en begeleiders, en het steeds weer overdragen van informatie van de ene op de andere professional is niet efficiënt.

“Op reclasseringswerk mag echt niet bezuinigd worden. Ik zie een aantal cliënten echt vooruitgaan doordat er iemand is die hen bevraagt op het delict en kijkt naar wat er nodig is om niet meer tot dat delictgedrag te komen.”

In een opiniëartikel in De Gelderlander spreekt de directeur van de SVG, een van de drie reclasseringsorganisaties, zich duidelijk uit als een warm voorstander van het idee de reclassering terug te brengen in de gevangenissen. 'De reclassering heeft zich door justitie laten terugslaan', en het grootste probleem daarbij is misschien wel 'de knip tussen de begeleiding binnen de gevangenis en die daarbuiten'.<sup>12</sup> Tijdens detentie is er veel beter de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de motivatie van gedetineerden iets aan hun gedragsproblematiek en leefstijl te doen. Veel mensen zullen zich buiten de gevangenis minder snel melden bij hulpverlenende instanties, die drempel is tijdens detentie minder hoog. Ook kan de aansluiting op de nazorgvoorzieningen veel beter geregeld

11 'Het zal me een nazorg wezen. Ervaringen met de maatschappelijke opvang van ex-gedetineerden.' September 2007.

12 Edwin ten Holte. 'Breng de reclassering weer terug naar de gevangenis'. De Gelderlander, 22 maart 2008.

[http://www.svg.nl/uploaded/editor\\_documenten/Kranten/reclassering%20in%20de%20gevangenis.pdf](http://www.svg.nl/uploaded/editor_documenten/Kranten/reclassering%20in%20de%20gevangenis.pdf)

worden wanneer deze bij een organisatie ligt. Een goede overgang van binnen naar buiten is van groot belang om maatschappelijke overlast te voorkomen. De reclassering heeft hier mogelijk een sleutelpositie.

### 4.3 De taaksplitsing een goed idee?

Op de splitsing van adviserings- en uitvoeringstaken is forse kritiek geleverd in de enquête. Voor de reclasseringswerkers is het werk er niet leuker op geworden sinds de splitsing. Opmerkelijk is echter vooral dat reclasseringswerkers concreet hinder ondervinden van de taaksplitsing, deze werkt storend voor de cliënt. Zo is een reclasseringswerker die al twaalf jaar in het vak zit van mening dat de taaksplitsing vooral voor de wat moeilijkere cliënten (veelpleger, verslaafd of zwakbegaafd) een ramp is. Zij zouden juist zijn gebaat bij eenduidige begeleiding door een vaste (hen bekende) reclasseringswerker, die gedurende het gehele traject (advies, tijdens detentie en toezicht) de begeleider is. Cliënten hebben op dit moment met te veel verschillende medewerkers en/of instanties te maken.

De reden voor deze taakspecialisatie, zoals deze verandering officieel heet, ligt gelegen in de wens de kwaliteit van het werk te verhogen. Specialisatie zou tot meer kwaliteit moeten leiden, zo is de gedachte. Ook wordt er geprobeerd een zekere onafhankelijkheid te bewerkstelligen. Wanneer het advies van de ene reclasseringswerker door een andere werker in het kader van toezicht wordt uitgevoerd, is dit objectiever dan wanneer men het eigen advies uit zou voeren.

De Inspectie voor de Sanctietoepassing heeft echter geconstateerd dat er wel degelijk risico's zijn verbonden aan de scheiding tussen advies- en uitvoeringstaken. De Inspectie heeft ondermeer gewaarschuwd voor een ongelijke werkdrukverdeling en de onderbreking van het reclasseringscontact tussen het uitbrengen van het voorlichtingsrapport en de ontvangst van het vonnis.<sup>13</sup>

“Ingrijpende verandering bij de reclassering is de invoering van 'de knip', taakspecialisatie. Hierdoor zijn meer negatieve gevolgen dan positieve. Gevolgen zijn ondermeer: Cliënt krijgt met verschillende loketten te maken, waardoor hij tal van keren zijn verhaal moet vertellen. Dit werkt niet motiverend, vergroot kans op uitspelen en splitsing, en bevordert het opstarten van een werkrelatie niet! Tevens maakt dat door taakspecialisatie het werk van de reclassering beperkt/uitgehouden wordt.”

De taaksplitsing zou teruggedraaid moeten worden. In ieder geval zou deze op korte termijn geëvalueerd moeten worden. Niet alleen omdat er op de werkvloer weerstand tegen bestaat, maar vooral ook om te proberen het effect te meten dat de taaksplitsing op de cliënt heeft. Is deze gebaat bij de beoogde onafhankelijkheid en objectiviteit? En zo ja, zijn deze voordelen groter dan de negatieve effecten voor de cliënt, zoals het toegenomen aantal medewerkers waarmee deze is geconfronteerd? Wat is het verlies aan efficiëntie, wanneer het dossier overgedragen moet worden en de cliënt en de nieuwe reclasseringswerker weer aan elkaar moeten wennen? Kortom, een herbezinning op nut en noodzaak van de taaksplitsing is een goed idee!

<sup>13</sup> Inspectie voor de Sanctietoepassing, Inspectiejaarbericht 2007, p. 25.

“Voor de taakscheiding haalde ik mijn productie met gemak. Nu ik aan de advieskant zit lukt het me niet meer. Overigens blijkt niemand van de adviseurs in Amsterdam de norm te halen, maar we worden er wel op aangesproken. Ik begin me steeds meer een boekhouder te voelen dan een reclasseringswerker.”

“Ik geloof niet dat de huidige manier van werken een veiligere samenleving bevordert. Mede door de splitsing is het niet mogelijk contact op te bouwen met de cliënt. Vertrouwen krijg je zo niet, je hebt weinig te bieden, geen hulpverleningsrelatie meer.”

#### 4.4 Geef de reclasseringswerkers de ruimte!

'Je wordt als reclasseringswerker afgerekend op kwantiteit. De productieafspraken zijn de maatstaf, de kwaliteit van de begeleiding is verder van ondergeschikt belang', aldus twee reclasseringswerkers van de Justitiële Verslavingszorg uit Amsterdam. De druk om te produceren, het niet mogen verrichten van activiteiten die niet declarabel zijn, het maken van productietikken... Reclasseringswerkers lijken hier genoeg van te hebben. Ook op dit punt valt op dat het de reclasseringswerkers niet in de eerste plaats gaat om de eigen werkzaamheden en arbeidsvreugde, uit de antwoorden en toelichtingen spreekt vooral bezorgdheid over de effectiviteit van het reclasseringswerk en de veiligheid in de samenleving. Reclasseringswerkers willen in de eerste plaats de goede en nodige begeleiding bieden, maar zij kunnen of mogen niet altijd meer doen wat zij nodig achten.

Ook op dit punt heeft de Inspectie voor de Sanctietoepassing haar bezorgdheid al uitgesproken. In het jaarbericht over 2006 constateerde de Inspectie al dat de sturing van het reclasseringswerk meer gericht lijkt op het voldoen aan administratieve eisen dan op kwalitatieve resultaten. Die constatering, die de Inspectie herhaalt in haar jaarbericht 2007, sluit naadloos aan bij de praktijkervaringen van reclasseringswerkers.

“Registreren en verantwoording afleggen over je werk is geen probleem, dat is alleen maar goed (ook voor de inhoudelijke verdieping). Alleen zijn we hier te ver in doorgeschoten waardoor de productie meer en meer centraal komt te staan in plaats van de cliënt. Dat maakt dat het werk inhoudelijk minder leuk wordt en dat je minder tijd aan je cliënten kan besteden. Dit lijkt mij een slechte zaak!”

“De kwantiteit van de productie staat veel te veel voorop in plaats van de kwaliteit. In feite zou er veel meer gestuurd moeten kunnen worden op outcome van het recidivegevaar. Daarnaast moet er opnieuw ruimte komen voor eigen initiatieven, vrijwillige begeleiding van een aantal noodzakelijke cliënten.”

Reclasseringswerkers worden geacht te produceren en productietikken te maken, en als er tijd over blijft kunnen ze persoonlijk contact hebben met de cliënt. Dat is althans zoals een aantal reclasseringswerkers de uitwerking van de productiedruk en de verantwoordingsplicht ervaart. Reclasseringswerkers brengen noodgedwongen teveel tijd door achter de computer, maar de computer is niet de reden dat deze mensen voor dit vak hebben gekozen.

“Ik vind het reclasseringsvak het mooiste vak! Het is echter wel noodzaak dat ik meer effectieve tijd met mijn cliënten kan doorbrengen (dit werkt mijns inziens recidiveverminderend) in plaats van met het registratiesysteem.”

“Het werken bij de reclassering ervaar ik als leuk en uitdagend. De administratieve werkzaamheden zie ik als een noodzakelijk kwaad en vormen een minder plezierig onderdeel van mijn werk bij de reclassering. Het contact met cliënten is en blijft toch hetgeen waarvoor ik heb gekozen en wat het werk bij de reclassering aantrekkelijk maakt.”

Bij de behandeling van de justitiebegroting in de Tweede Kamer in november 2007 diende Krista van Velzen een motie in om iets te ondernemen tegen het huidige 'productiedenken' en de verantwoordingsplicht in het reclasseringswerk.<sup>14</sup> Concreet verzoekt de motie de regering een experiment te organiseren waarbij de reclassering de ruimte krijgt en een deel van het reclasseringsbudget vrij kan besteden; geef de professional (de reclasseringswerker) de ruimte! Ondanks het negatieve advies van de PvdA-staatssecretaris Albayrak over deze motie (omdat de professionele ruimte van reclasseringswerkers niet in het geding zou zijn en er geen probleem zou zijn ontraadde Albayrak deze motie) werd deze motie door een ruime Kamermeerderheid aangenomen, slechts het CDA en de PVV stemden tegen.

Dit te organiseren experiment kan worden beschouwd als een voet tussen de deur; wordt dit experiment een succes, dan is daarmee aangetoond dat meer vrije ruimte (en minder dichtgetimmerde werkvoorschriften en productieafspraken) voor de reclassering wenselijk en zelfs noodzakelijk is.<sup>15</sup>

“Door de bureaucratische wijze van werken gericht op het uitsluiten van risico, wordt er een schijnveiligheid gecreëerd die geen recht doet aan de missie en visie van de reclassering. Meer speelruimte voor de reclasseringswerker, meer agogische beïnvloeding, minder indek- en afrekencultuur.”

“De registratiedrift is te ver doorgeslagen.”

Veel reclasseringswerkers zijn van mening dat de registratiedrift en daarmee gepaard gaande bureaucratie zijn doorgeslagen, en geen toegevoegde waarde hebben. De productiedruk die wordt ervaren wordt ook voornamelijk veroorzaakt door deze plicht alles te registreren en te verantwoorden en dit in te voeren in de computer. Iemand die niet altijd goed rapporteert omdat hij liever 'met zijn cliënt meegaat dan rapporteert wat er goed gegaan is' geeft aan zich hierdoor kwetsbaar te voelen op het moment dat er 'iets mis zou gaan'. Deze angst is te verklaren, want naar

14 Motie van het lid Van Velzen (SP). Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 200 VI, nr. 49.

15 Op het moment van schrijven is nog niet geheel duidelijk hoe de motie zal worden uitgevoerd. Het voorstel van de staatssecretaris (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 29 270, nr. 19) is nog niet door de Tweede Kamer geaccepteerd, omdat dit voorstel onvoldoende recht doet aan de bedoeling van de motie; de reclassering de ruimte geven. 'Binnen de bestaande financiële kaders' (dus zonder extra geld) moeten alle huidige verplichte werkwijzen en protocollen nageleefd worden. Daarnaast mogen er 'aanvullende activiteiten' verricht worden. Reclasseringswerkers meldden ons reeds dat dit zo goed als onmogelijk is, juist omdat de productiedruk nu zo hoog ligt.

alle waarschijnlijkheid is deze ingevoerde bureaucratie toe te schrijven aan de aard van de doelgroep waarmee wordt gewerkt. Waar gewerkt wordt, gaan dingen mis. Zo simpel is het, maar de gevolgen kunnen met deze doelgroep die bestaat uit justitiabelen bijzonder groot zijn. We zullen echter onder ogen moeten zien dat de risico's niet kleiner worden door de mensen die het werk in de praktijk moeten doen de plicht op te leggen tot in detail vast te leggen waar men mee bezig is of is geweest. We moeten ook niet toe naar een situatie waarin iedereen geheel naar eigen goeddunken zijn werk verricht, maar enige terughoudendheid is op zijn plaats. Als de reclasseringswerker het belangrijk vindt de gedetineerde op de dag van vrijlating op te halen bij de poort, dan moet dat kunnen. Ook wanneer dit toevallig een niet-declarabele activiteit betreft. Dan maar een productietik minder, of liever nog, laten we het woord productie in het kader van reclasseringswerk niet meer gebruiken.

“Er zou meer vrijheid voor invulling van tijd moeten zijn en we moeten vooral niet proberen de werkwijze uniform te maken, aangezien dat niet gaat in het werken met mensen. Er moet vooral ruimte blijven voor de eigen professionaliteit van de reclasseringswerkers.”

“Laat de reclasseringswerker weer zijn werk, MENSENwerk doen.”

## **5. Vijf eisen voor een betere reclassering**

De veiligheid in de maatschappij is gebaat bij een goed functionerende reclassering. De huidige reclassering kan en moet beter. Voor mensen die in de fout zijn gegaan en gebaat zijn bij hulp en begeleiding, voor de mensen die dit belangrijke werk moeten doen, maar vooral ook om de veiligheid op straat te bevorderen.

De werkgroep Morgen Beter en de Tweede Kamerfractie van de SP formuleren de volgende eisen voor een betere reclassering:

### **1 - Geef de reclassering de ruimte**

Reclasseringswerkers moeten weer naar eer en geweten hun beroep kunnen uitoefenen, en niet te veel worden gehinderd door zaken als 'productietikken' en 'declarabele activiteiten'. De reclasseringswerker moet dát kunnen doen wat hij of zij nodig vindt voor een cliënt. De registratiedrift en de verantwoordingsplichten moeten worden teruggedrongen, en de noodzaak van alle te verrichten administratieve handelingen moet kritisch worden herzien. Meer contact met de cliënt, minder contact met de computer. Mensenwerk moet mensenwerk blijven, en mag geen productiewerk worden.

### **2 - Investeren in de reclassering**

De bezuinigingen op de reclassering van de laatste jaren hebben de reclassering geen goed gedaan. Op de reclassering mag in ieder geval niet meer worden bezuinigd. Investerings zijn noodzakelijk, omdat er taken bij de reclassering moeten terugkeren; De nadruk moet ook komen te liggen op de resocialisatie en de begeleiding bij de terugkeer in de samenleving van de ex-gedetineerden. Verder moet de productiedruk bij de reclasseringswerkers verminderd worden. Dit is geen werk dat onder tijdsdruk zou moeten worden verricht; het aantal cliënten per reclasseringswerker (de caseload) moet onderzocht worden.

### **3 - De reclassering moet terug in de gevangenis**

Voor de tijd in detentie is de reclassering betrokken, na de tijd in detentie in de regel ook, maar de periode in detentie niet. Deze knip is onlogisch. De reclasseringswerker is een professional, die het best in staat kan worden geacht bij de cliënt een gedragsverandering tot stand te brengen, en de aansluiting op de nazorg kan soepeler verlopen. Met het terugbrengen van de reclassering in de gevangenis wordt verder bereikt dat het aantal hulpverleners per cliënt kan worden verminderd en dat er minder informatieoverdracht plaats hoeft te vinden. Ook de SVG is hier al voorstander van.

### **4 - Bezie of de reclassering ex-gedetineerden standaard een half jaar moet gaan begeleiden**

Het geld voor de begeleiding van ex-gedetineerden moet niet uit de WMO komen, het moet niet van de (politieke) keuze van de gemeente afhangen of deze nazorg wel of niet wordt geboden. De periode vlak na detentie is de meest risicovolle om terug te vallen in crimineel gedrag. Begeleiding kan risico's vroegtijdig signaleren en recidive voorkomen. De optie moet dan ook worden overwogen om de reclassering iedere ex-gedetineerde standaard een half jaar door de reclassering te laten begeleiden. Doordat niet elke ex-gedetineerde veel toezicht nodig heeft, wordt hiermee de flexibiliteit in het besteden van uren terug gevonden.

### **5 - Evalueer de taaksplitsing tussen advies en toezicht**

Het is de vraag of de doelstellingen van de taaksplitsing zijn gehaald, terwijl er wel nadelen van de splitsing bekend zijn. De reclasseringswerkers ondervinden hinder in hun werk, en mogelijk is de splitsing ook voor de cliënt storend en negatief. De taaksplitsing zou dan ook op korte termijn moeten worden geëvalueerd, zodat de voor- en nadelen tegen elkaar kunnen worden afgewogen.

## **Bijlage I**

– Oproep aan alle reclasseringsmedewerkers om de enquête in te vullen op [www.morgenmoethetbeter.nl](http://www.morgenmoethetbeter.nl). De enquête op deze website was in te vullen tussen 3 januari en 1 maart 2008.

### **Oproep aan alle reclasseringsmedewerker**

## **Doe mee aan de Enquête reclassering!**

**De politiek praat geregeld over de reclassering, maar meestal niet met de mensen die het werk in de praktijk moeten doen. Om een goed beeld te krijgen van de mening van de reclasseringsmedewerkers houdt de Werkgroep Morgen Beter in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van de SP een enquête.**

Met name zijn wij benieuwd hoe u uw werk ervaart, en of er knelpunten zijn die u graag aan ons wilt melden. In de enquête staan verder vragen over werkdruk, tijdsbesteding, de ruimte die u krijgt om uw werk goed te doen en de werkmethoden die gebruikt worden. Wij willen een goed beeld krijgen van de mening van reclasseringsmedewerkers, zodat we goed geïnformeerd kunnen deelnemen aan de debatten met de regering. U zou ons dan ook een groot plezier doen de enquête zo volledig mogelijk in te vullen.

Het invullen van de enquête kost niet veel tijd. Uiteraard gaan wij vertrouwelijk om met uw persoonsgegevens. Ook kunt u ervoor kiezen de enquête anoniem in te vullen.

Zou u zo vriendelijk willen zijn ook uw collega's te wijzen op dit onderzoek? Met een groter bereik zijn de resultaten representatiever. Bij voorbaat danken wij u hartelijk voor uw medewerking. Desgewenst zullen wij u op de hoogte houden van de resultaten van deze enquête en mogelijke vervolgacties.

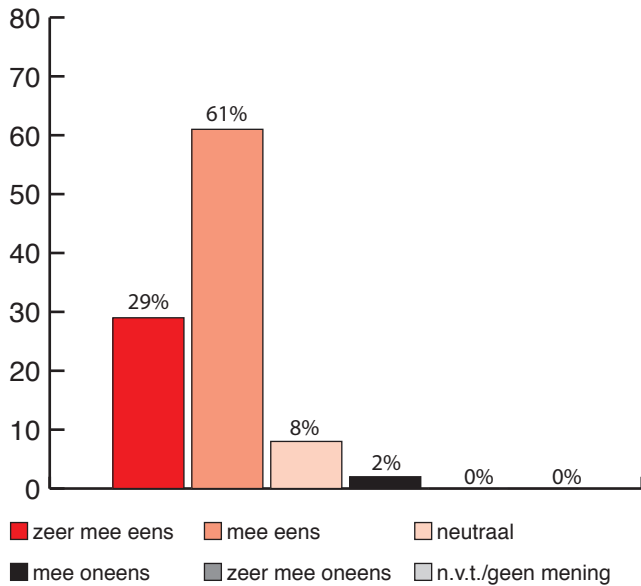
*Namens de Werkgroep Morgen Beter,*

*Krista van Velzen en Jan de Wit, Tweede Kamerleden voor de SP  
Joost Beets, reclasseringswerker*

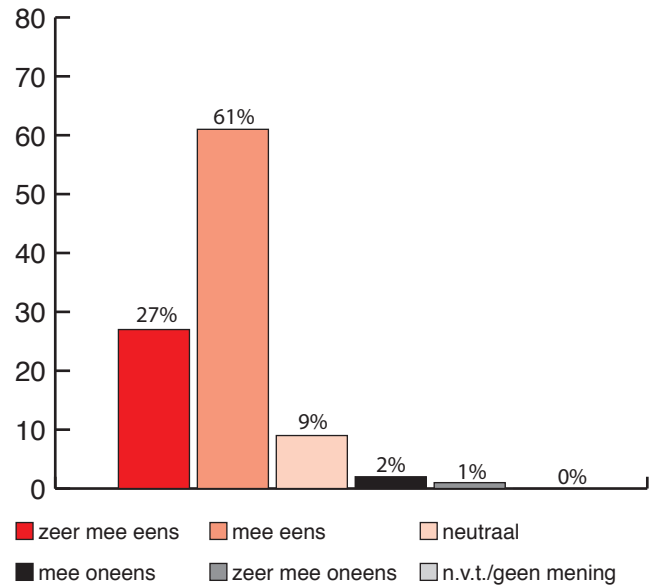




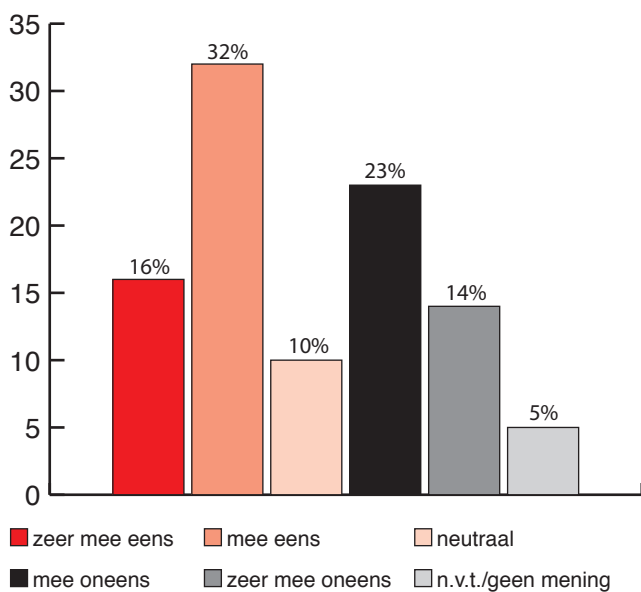
1. Over het algemeen ervaar ik mijn werk als de moeite waard.



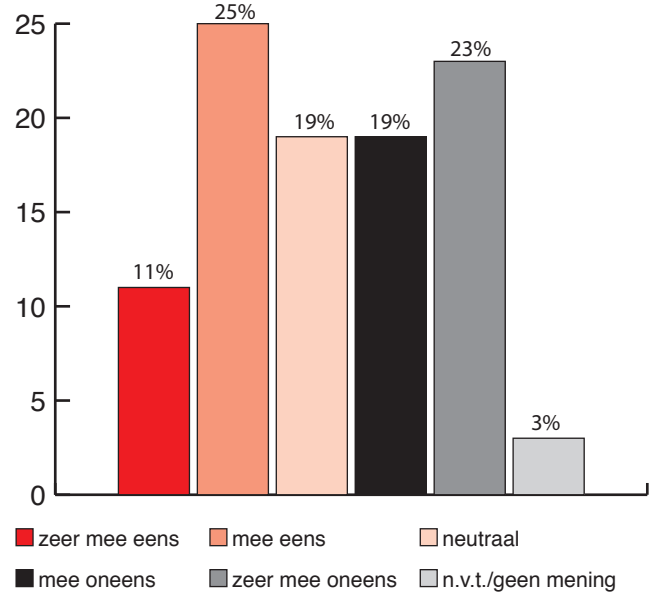
2. De collega's waar ik direct mee samen werk, zijn gemotiveerd.



3. Mijn plezier in het werk is de afgelopen jaren verminderd.

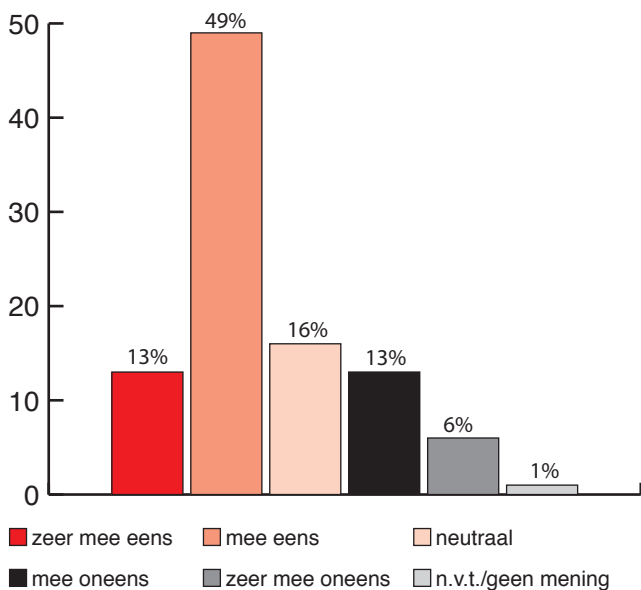


4. Ik overweeg regelmatig om ander werk te gaan zoeken, omdat ik minder plezier heb in mijn werk.

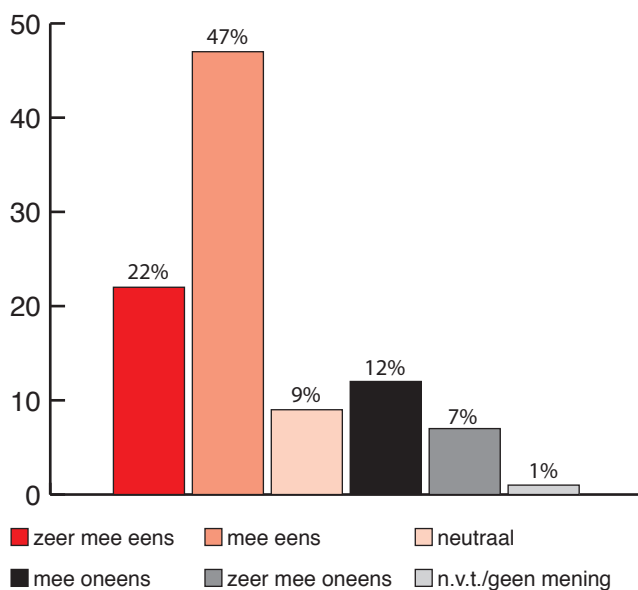


# LEIDINGGEVENDEN

5. Ik voel me in mijn werk gesteund door de directe leidinggevenden van mijn afdeling.

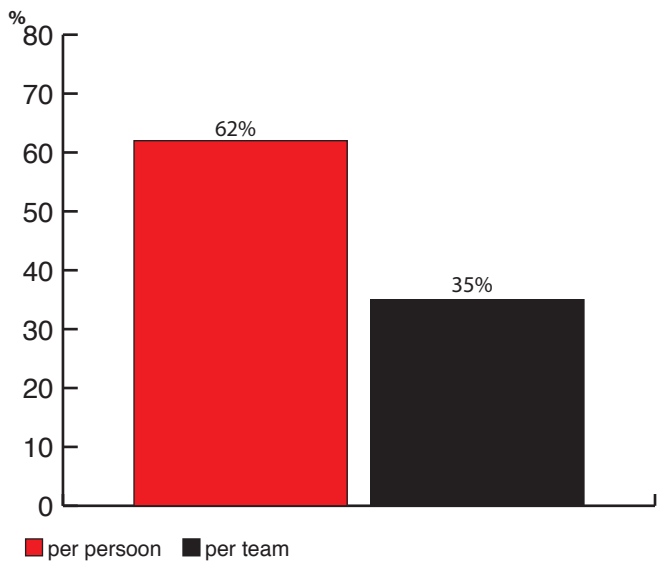


6. Ik heb het gevoel dat de directe leidinggevenden waar ik mee te maken heb, begrijpen wat reclasseringswerk echt inhoudt.

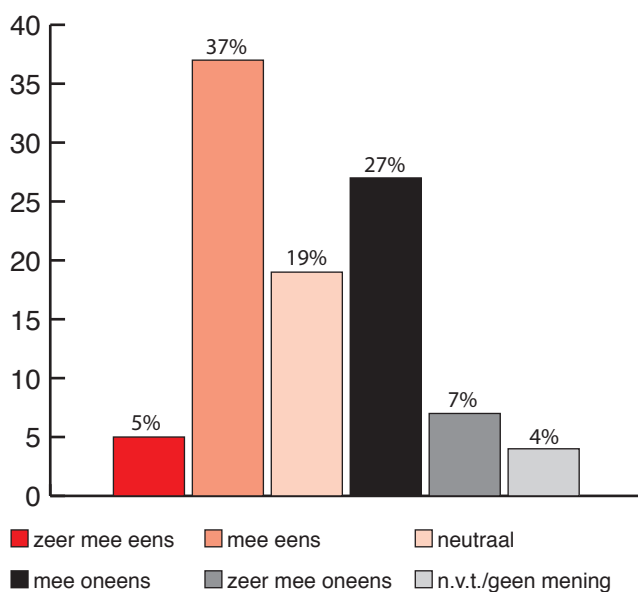


# WERKDRUK EN TIJDSBESTEDING

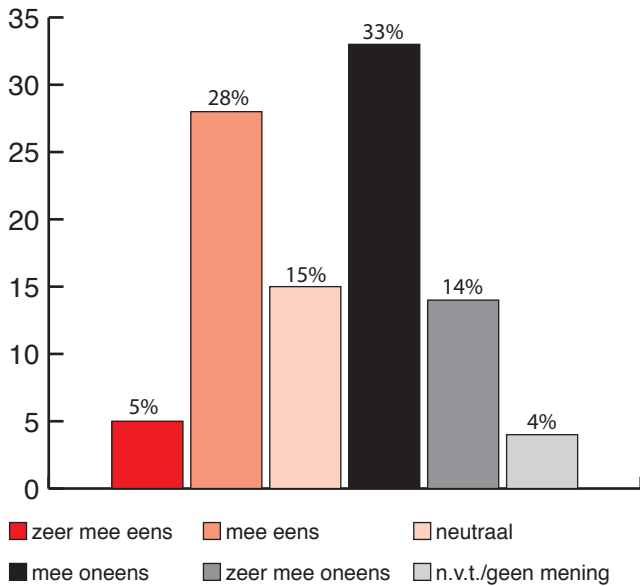
Werkt u in een reclasseringsorganisatie waar de taakstelling wordt gesteld:



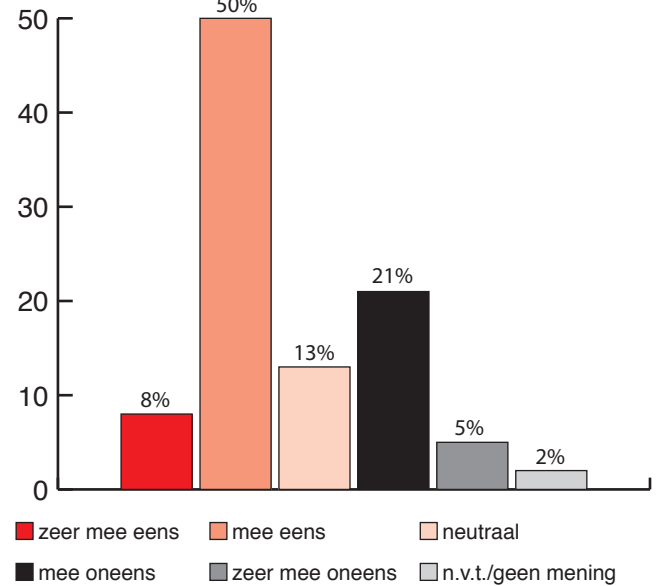
7. Ik heb niet meer zaken/cliënten dan ik naar behoren kan behandelen.



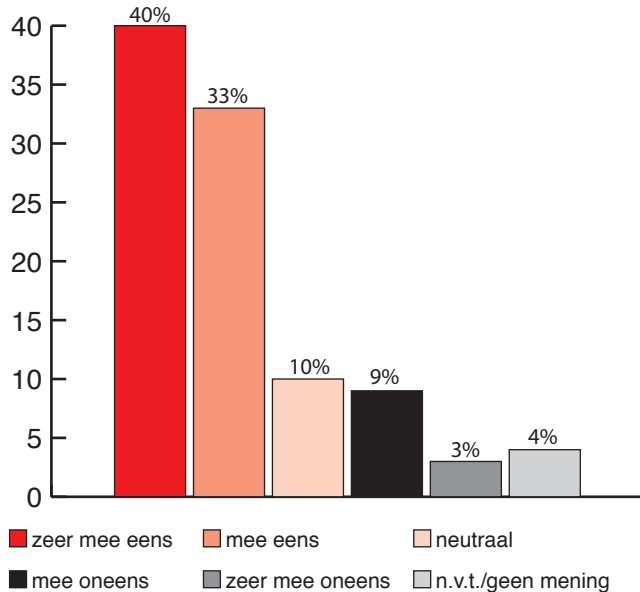
8. Ik kan over het algemeen aan een cliënt de tijd besteden die ik nodig vind.



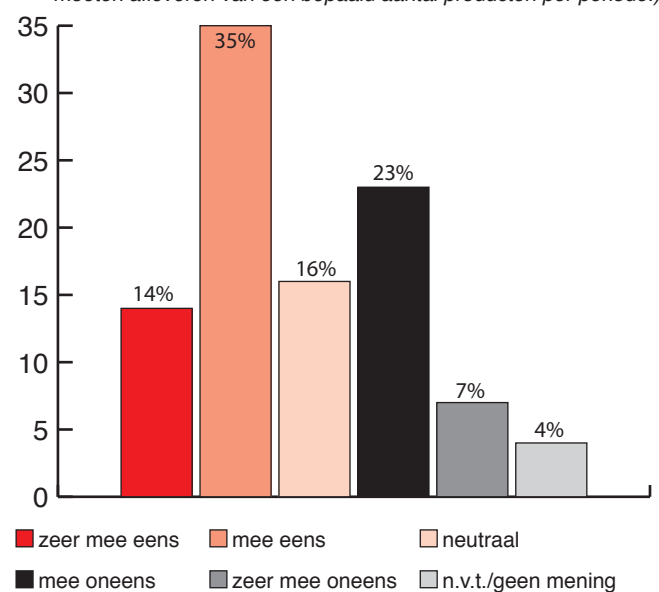
9. Het komt voor dat ik zaken moet laten liggen, omdat ik teveel ander werk heb.



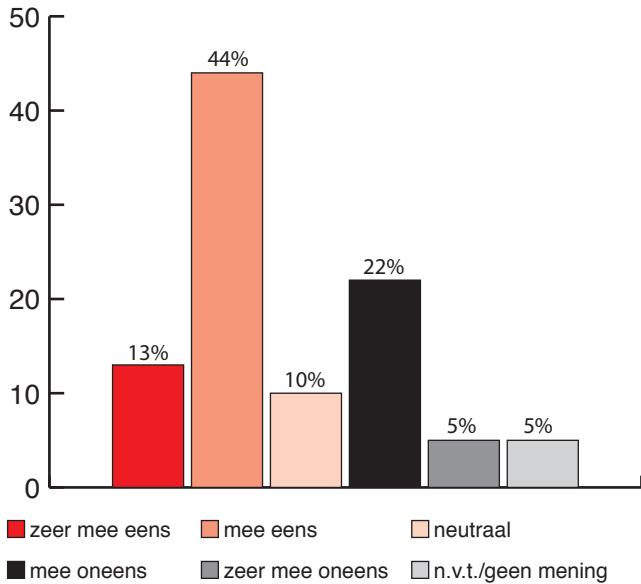
10. Ik vind dat ik verhoudingsgewijs te veel tijd doorbreng achter de computer, vergeleken met de tijd dat ik contact heb met cliënten.



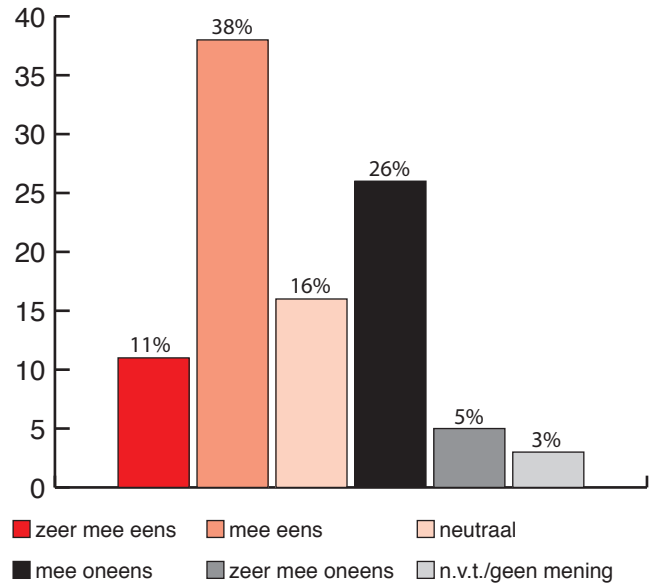
11. Ik ervaar regelmatig persoonlijk productiedruk.\* (\*Met productiedruk bedoelen we druk of stress die wordt veroorzaakt door het moeten afleveren van een bepaald aantal producten per periode.)



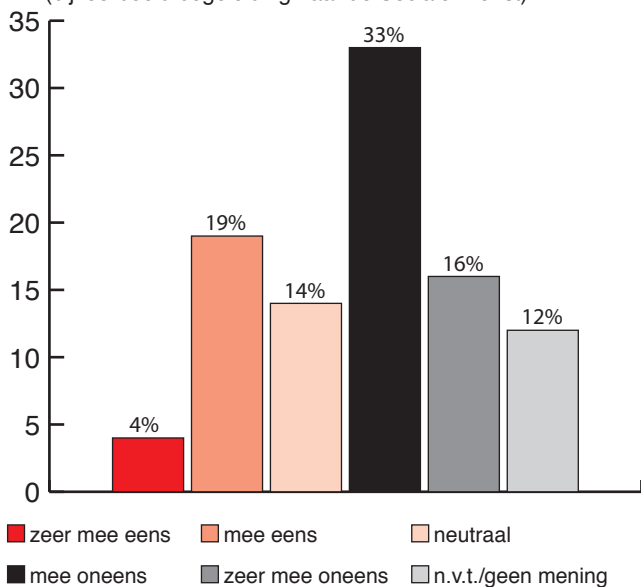
12. Door de productienormen die voor mij gelden kan ik cliënten/zaken niet de tijd geven die ik ze eigenlijk zou willen geven.



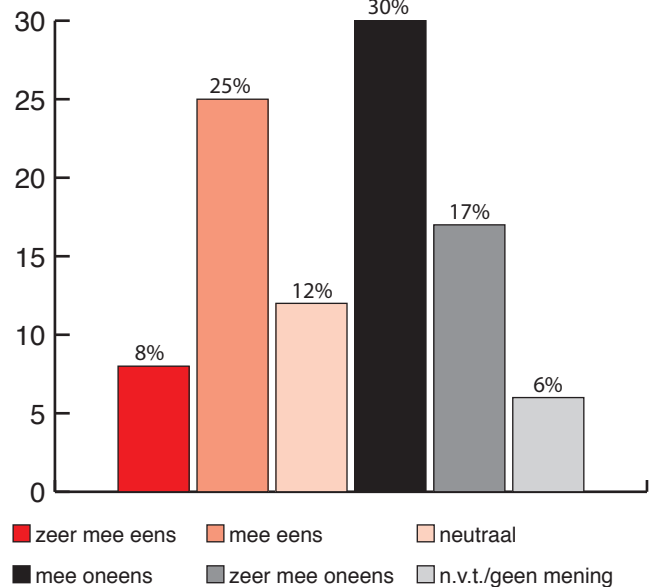
13. De manier waarop ik werk, wordt negatief beïnvloed door de productienormen waar ik mee te maken heb.



14. Binnen het aantal gestelde uren, kan ik aan cliënten de begeleiding bieden die ik als reclasseringswerker nodig vind (bijvoorbeeld begeleiding naar de Sociale Dienst).

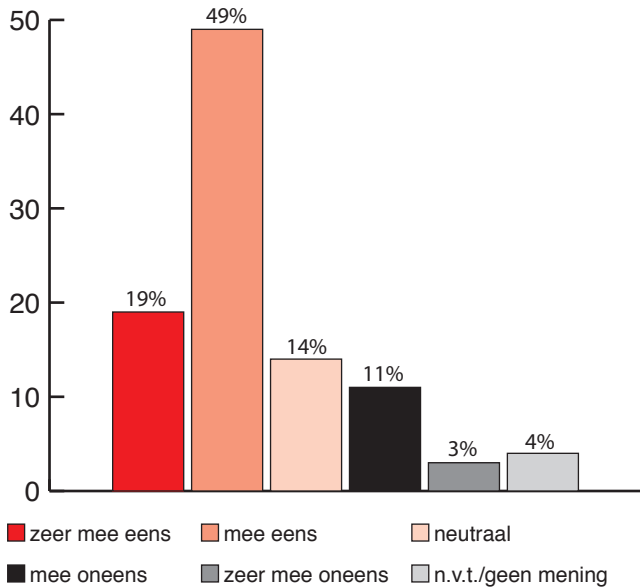


15. Soms doe ik iets voor een cliënt dat ik onnodig vind, alleen omdat dat productie oplevert.

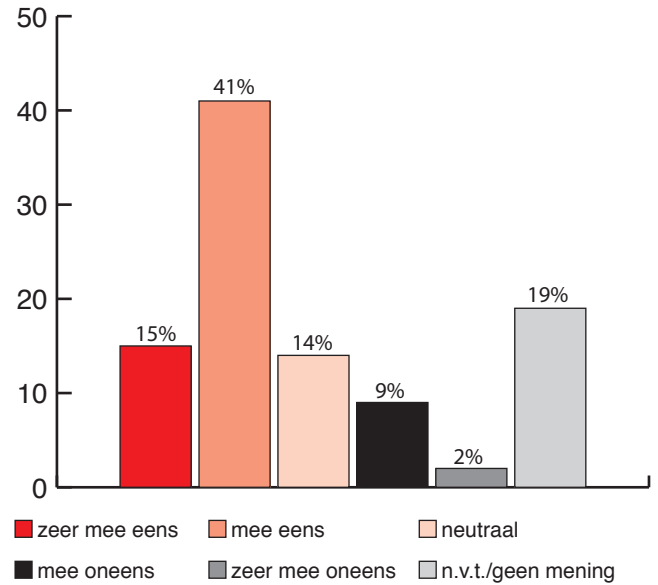


# DE KWALITEIT VAN HET WERK

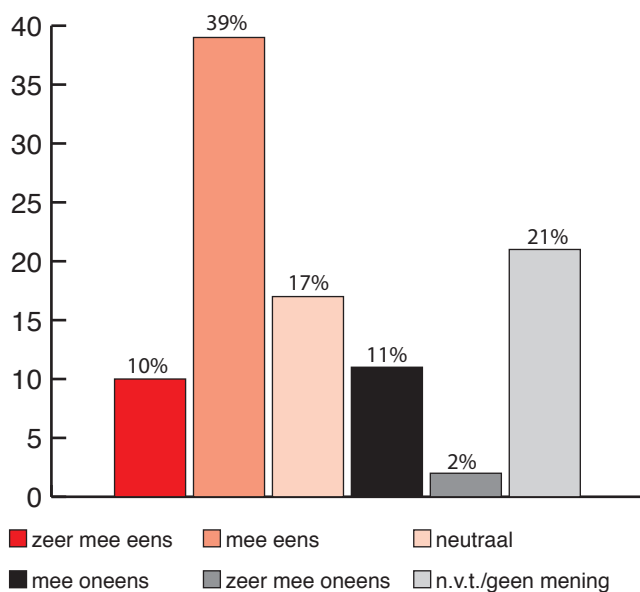
16. De kwaliteit van het werk staat in negatieve zin onder druk.



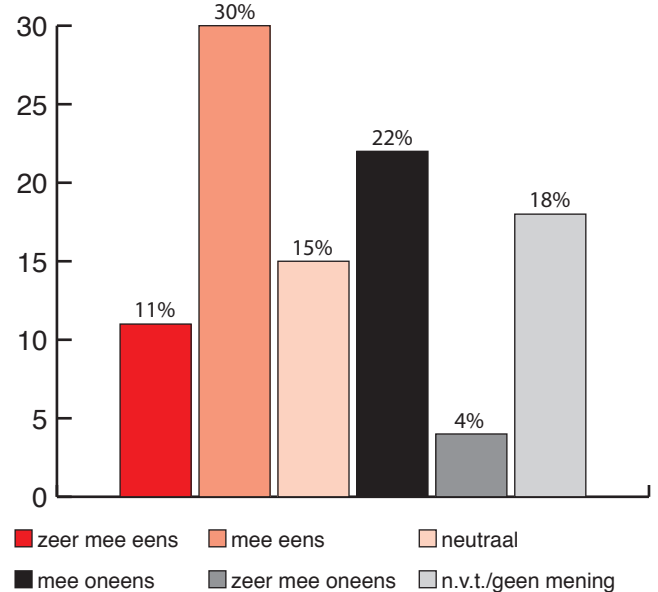
A. Indien mee eens, dit komt door:  
de te hoge productienormen



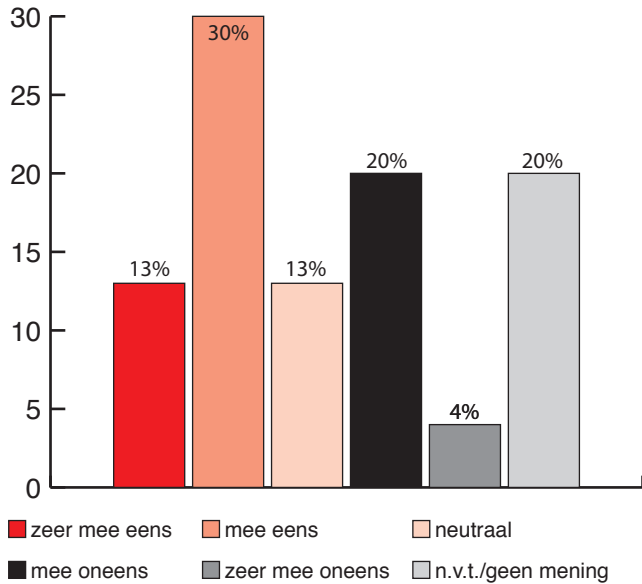
B. Indien mee eens, dit komt door:  
de te zware caseload



C. Indien mee eens, dit komt door:  
gebrek aan mogelijkheden voor eigen initiatief in het werk

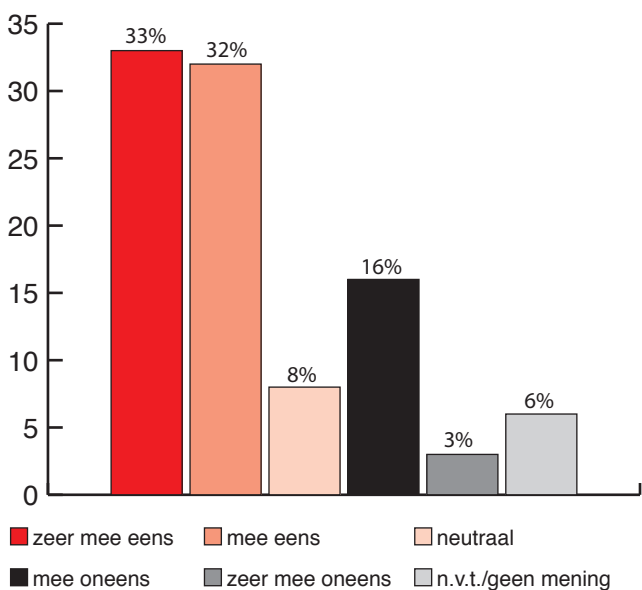


D. **Indien mee eens, dit komt door:**  
 gebrek aan mogelijkheden om naar creatieve oplossingen  
 te zoeken voor cliënten.

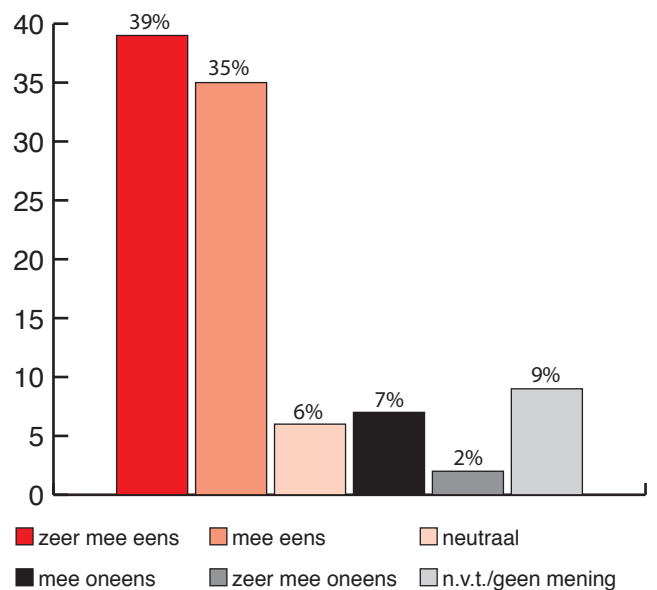


## SPLITSING

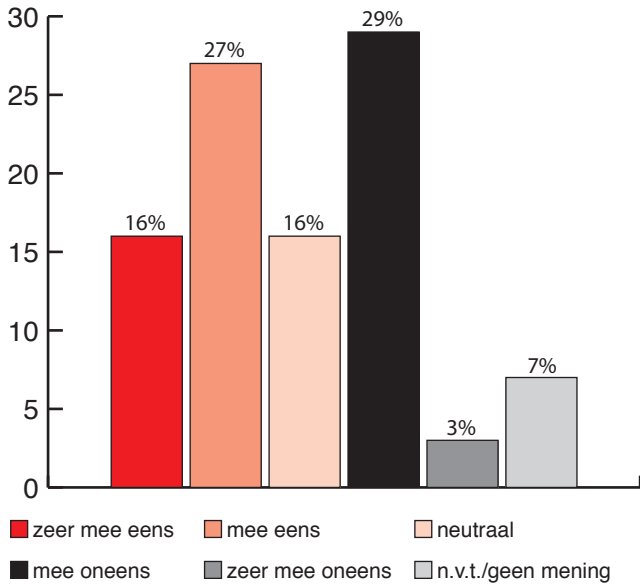
17. Ik ervaar in mijn werk hinder door bovengenoemde splitsing.



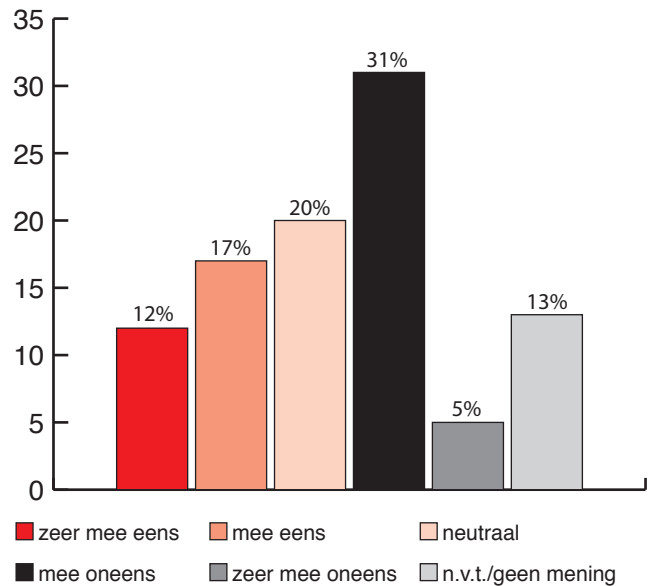
18. Deze splitsing heeft mijn werk eenzijdiger gemaakt.



19. Deze splitsing heeft de communicatie tussen mij en mijn collega's bemoeilijkt.



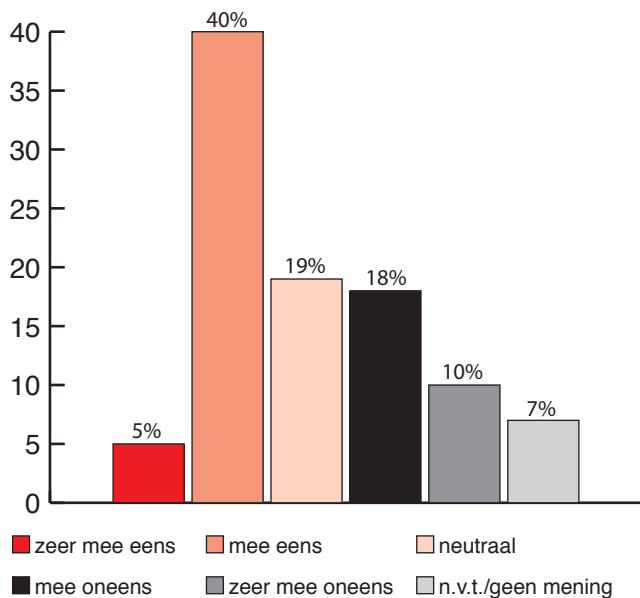
20. Deze splitsing heeft voor mij het behalen van de productienormen bemoeilijkt!



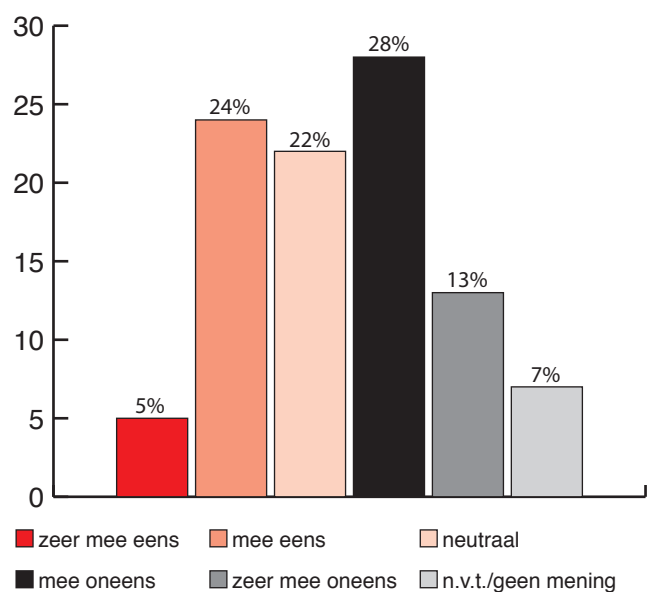
## UW MENING OVER DE RISC EN HET CVS

In juni 2006 heeft er een taaksplitsing binnen de reclassering plaatsgevonden, die inhoudt dat een reclasseringswerker óf adviseert of toezicht houdt. Wij vragen uw mening hierover

21. De RISc helpt mij bij het op een juiste manier uitvoeren van mijn werk.

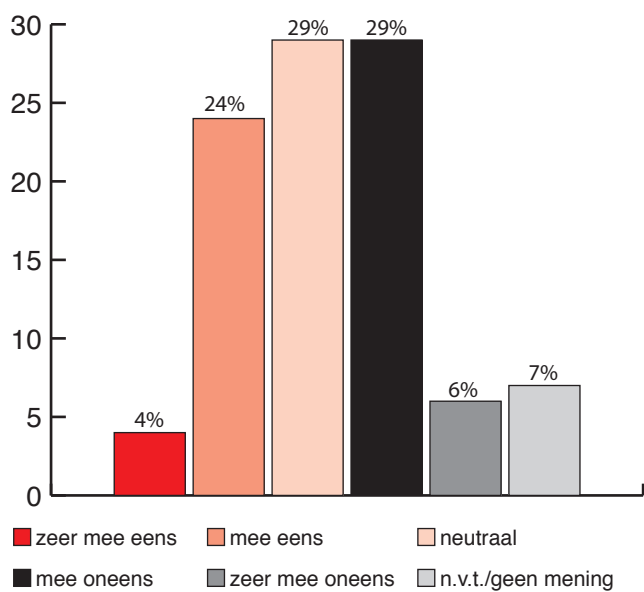


22. De RISc is noodzakelijk voor het stellen van een goede diagnose.

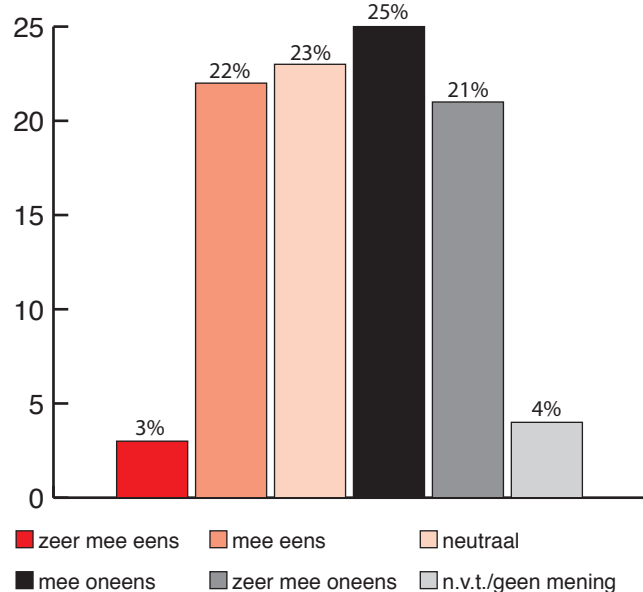




23. Ik ben het regelmatig niet eens met de ernst van de criminogene factoren die volgens de RISc bij een cliënt aanwezig zijn.



24. Het Cliënt Volg Systeem (CVS) helpt mij bij het op de juiste manier uitvoeren van mijn werk



BEZOEKADRES

Piet Mondriaanlaan 50/52 3812 GV Amersfoort

POSTADRES

postbus 830 3800 AV Amersfoort

telefoon 033 460 89 20 | fax 033 460 89 03 | e-mail info@svg.nl | internet www.svg.nl



Verslavingsreclassering

Tweede Kamer Fractie SP  
t.a.v. mevrouw K. van Velzen  
Postbus 20018  
2500 EA DEN HAAG

Datum

24 april 2008

Contactpersoon

C. von Grumbkow

Ons kenmerk

SVG/ehe/ils/109663/2008

Onderwerp

SP reclasseringsenquête

Bijlage(n)

Doorkiesnummer

Uw kenmerk

Geachte mevrouw Van Velzen,

Dank voor uw brief van 16 april jongstleden over de reclasseringsenquête. We maken graag van de door u geboden gelegenheid gebruik om onze reactie te geven.

We spreken onze waardering uit voor uw aandacht en inzet voor het reclasseringswerk. In deze brief schetsen wij eerst het kader waarin wij uw brief en enquête hebben gelezen. Vervolgens gaan we specifiek op de uitkomsten in.

De reclassering staat voor de opdracht om een moeilijke doelgroep te herintegreren. Het strafrecht, de stok achter de deur, is één van de middelen die wij gebruiken om de reclassent op het rechte pad te krijgen. Of om zijn situatie te verbeteren, te stabiliseren. De laatste jaren heeft deze kerndoelstelling steeds minder aandacht gekregen. Terwijl herintegratie en vermindering recidive onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Deze, mede door de politiek ingezette, verandering in de focus van het reclasseringswerk ging hand in hand met een steeds meer bedrijfsmatige benadering van het reclasseringswerk. Het werk is opgeknipt in afzonderlijke "producten" waarover gedetailleerd verantwoording moet worden afgelegd. Tevens is steeds meer sprake van taaksplitsingen. Het idee was hierdoor een grotere effectiviteit per afzonderlijke reclasseringstaak te verkrijgen. Het gaat hier om de scheiding tussen de adviseringstaak en de toezichtstaak van de reclassering.

Beide zaken, een inperking van de kerndoelstelling van het reclasseringwerk en de bedrijfsmatige besturingsfilosofie van het departement hebben een weerslag gehad op de inhoud van het werk van de reclasseringwerker en op de effectiviteit van het werk. Op beleidsniveau en via de politiek hebben wij regelmatig aandacht gevraagd voor deze problematiek. Ook hebben wij voorstellen gedaan voor alternatieven; gebaseerd op wetenschappelijke en door de praktijk gedragen inzichten. Alternatieven voor besturing die recht doen aan de eigenstandige positie en verantwoordelijkheid van de

reclasseringsorganisaties als organisaties die een zelfstandige taak op het terrein van reclassering, straf en behandeling hebben. En hiervoor verantwoording willen afleggen. Alternatieven die leiden tot een effectieve en flexibele benadering van de reclassent binnen de straf en zorgketen.

Uw enquête grijpt vooral aan op de beleving van de reclasseringswerker. Een zeer interessant gegeven en nog niet eerder op deze wijze onderzocht. Het gegeven is vooral zo interessant omdat de mate van betrokkenheid, de professionaliteit van de werker en zijn bevoegdheden de centrale thema's zijn in het bereiken van een grotere mate van effectiviteit van het reclasseringswerk.

Een reactie op de afzonderlijke thema's van de enquête

### Algemeen

Graag hadden wij deze gegevens gerelateerd aan hoe werkers in sectoren als bijvoorbeeld de jeugdzorg of onderwijs over deze items oordelen. Hiervoor ontbrak ons echter de tijd. Het zou interessant zijn te zien hoe een en ander zich verhoudt. Ook weten we niet of er gedifferentieerd per reclasseringsorganisatie is gereageerd; we weten dus niet in welke reclasseringsorganisatie de mensen werken. Onze conclusie is dat de werkers in de reclassering sterk gemotiveerd zijn, maar tegelijkertijd zegt bijna de helft dat het plezier in het werk is verminderd.

### Leidinggevenden

We concluderen dat het merendeel positief oordeelt over de leidinggevenden.

### Werkdruk en tijdsbesteding

Het is te verwachten dat veel werkers vinden dat ze meer tijd aan een cliënt zouden willen besteden. Maar dit is naar onze mening eigen aan het werk. Het is in wezen nooit "af".

Ernstiger is het feit dat  $\frac{3}{4}$  van de werkers stelt dat te veel tijd achter de computer wordt doorgebracht en dat hierdoor zaken blijven liggen. Temeer daar het hier vaak zal gaan om werkzaamheden die niet gerelateerd zijn aan het documenteren van cliëntgegevens, maar om het adequaat bijhouden van alle productie-items. Als hieraan niet volgens alle vereisten wordt voldaan, wordt namelijk de "productie" niet vergoed. Bijna 50% is van mening dat het werk negatief wordt beïnvloed door de productienormen.

Een beduidend percentage werkers gedraagt zich naar de productienormen, d.w.z. doen soms onnodige dingen die nu eenmaal productie, dus geld opleveren. Dit is ongewenst, maar inherent aan het huidige systeem. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de werker die een hem bekende cliënt weer treft maar toch verplicht is altijd het instrument Risc af te nemen, omdat anders dit deel van het adviestraject niet wordt vergoed. De 1 op 1 koppeling van onderdelen van taken aan de financiering leidt in bepaalde situaties tot een starre werkwijze die nergens toe leidt.

### Kwaliteit van het werk

Het is duidelijk dat de kwaliteit van het werk volgens de werkers onder druk staat. Zowel door de caseload als door het gebrek aan mogelijkheden voor creativiteit eigen initiatief.

Onze conclusie is dat meer financiering helpt, maar dat dit slechts een deel van het verhaal is. Meer overlaten aan de professional, meer overlaten aan de reclasseringsorganisaties zelf; tussentijds toetsen en controles achteraf zullen meer opleveren dan de stringente productfinanciering.

#### Taakdifferentiatie/splitsing

Het doel van taakdifferentiatie was het voorkomen dat men zichzelf werk zou toeschuiven; nevensdoel was het verhogen van de afzonderlijke onderdelen van het werk, doordat een werker zich exclusief aan een bepaalde taak kon wijden.

Veel werkers ondervinden hinder van de differentiatie. Wij zijn van mening dat in een aantal gevallen het specialiseren op taken toch meerwaarde kan hebben. Het adviseren om tot een bepaald traject te komen, vereist veel deskundigheid en professionaliteit. Dit laat onverlet dat taakdifferentiatie niet koste wat kost moet worden doorgevoerd. Bij kleine werkeenheden kan men hierdoor niet efficiënt werken; bij moeilijke cliënten moet op onmogelijke momenten taakoverdracht plaatsvinden. Soms moet daarom opnieuw gewerkt worden aan het bouwen van een relatie met of vertrouwen bij de cliënt. De continuïteit staat onder druk. Bovendien kost dossieroverdracht veel tijd.

Dit grijpt te ver in de bedrijfsvoering en het personeelsbeleid van de reclassering, die immers wordt uitgevoerd door zelfstandige taakorganisaties. Bovendien vatten werkers, blijkens de enquête, de taakdifferentiatie op als een verarming van de werkinhoud. Het werk is zo niet meer cliëntgericht, maar productgericht.

#### Risc en CVS

De meningen over de Risc zijn verdeeld. We kunnen ons voorstellen dat de mening hierover ook tussen de 3 reclasseringsorganisaties verschilt. Veel werkers van SVG/GGZ beschikken over een ruimer arsenaal aan advies en diagnosemogelijkheden, door hun inbedding en contacten binnen de zorg. De Risc is voor hen dus een, weliswaar belangrijk maar niet in alle gevallen onmisbaar, hulpmiddel. Op deze wijze zou ook de Risc moeten worden gezien: een zeer nuttig instrument voor inschatting van de recidive en in voorkomende gevallen een nuttige opstap naar de diagnose. Maar het moet altijd ondersteunend zijn aan de professionele diagnose.

#### Onze conclusie

Wij zien de resultaten van de enquête als een extra argument voor het moderniseren van het Kabinetsbeleid t.a.v. de reclassering. Te lang is gefocust op de beheersing van het reclasseringsproces. Ook als SVG trachten wij ons beleid, zowel landelijk als binnen de instellingen, hierop te sturen. Dit betekent dat we onze inbreng en deelname aan een aantal landelijke verbeter- en kwaliteitstrajecten hierop meer dan voorheen toetsen.


Ook blijven we ons richten op een verbreding van reikwijdte van het reclasseringswerk. De reclassering mag nu alleen binnen de strikte grenzen van het strafrecht werken. Ligt er geen opdracht van het Openbaar Ministerie, dan mogen we in feite niet veel doen. Want dit wordt niet vergoed. Terwijl een belangrijke meerwaarde kan liggen in het grijze gebied, net om het strafrecht heen. De reclasseringswerker moet (weer) meer mogelijkheden hebben om zelf te handelen; bijvoorbeeld actie kunnen ondernemen als er nog geen delict gepleegd is. Maar de kans groot is dat dit wel gaat gebeuren.

Meer focus op de mogelijkheden die de professional ziet voor zijn cliënt, minder focus op bureaucratie en regels. Regels dienen ter ondersteuning van de werker of ter controle op een goede besteding van de middelen. Maar mogen het werk niet belemmeren. Dus moet gezocht worden naar de juiste balans. Zodra de regels meer het werk dicteren dan de gerichtheid op het herintegreren van de cliënt is er iets mis. In de reclassering moet ons inziens die balans hersteld worden. Opdat de werkers meer plezier krijgen in het werken, opdat wij als werkgevers onze mensen kunnen behouden. En last but not least, om de reclassering meer te richten op herintegratie en terugdringing recidive.

We moeten niet terug naar een vrijblijvende financiering van de reclassering, waarvan lang sprake is geweest. Maar met een goed omschreven en toetsbare taakopdracht moeten de reclasseringsorganisaties aan het werk kunnen worden gezet, en gefinancierd. Hierbinnen is het aan de reclasseringsorganisaties hoe zij deze taak vervullen en zij zich verantwoorden over de wijze waarop de taak wordt vervuld en zij zich aan kwaliteitseisen houden. Dit zou kunnen door te komen tot een globaler financieringssysteem.

Een professionele, serieuze organisatie heeft het hierbij niet nodig om zich via detaileisen van het departement aan de opdracht te houden.

Met vriendelijke groet,



Edwin ten Holte,  
directeur

De Stichting Verslavingsreclassering GGZ is de landelijke netwerkorganisatie van 11 samenwerkende GGZ- en verslavingszorginstellingen met een reclasseringserkenning. Ruim 30% van de reclassenten valt onder de begeleiding of het toezicht van de SVG. Als gevolg van de omvang van de problematiek is dit aandeel groeiende. [www.svg.nl](http://www.svg.nl)

SP  
t.a.v. mevrouw K. van Velzen  
Postbus 20018  
2500 EA DEN HAAG

Reclassering Nederland  
**Landelijk kantoor**  
  
Vivaldiplantsoen 100-200  
3533 JE Utrecht  
Postbus 8215  
3503 RE Utrecht  
(T) 030 232 49 49  
(F) 030 232 49 50  
(I) [www.reclassering.nl](http://www.reclassering.nl)

Datum 8 mei 2008  
Onderwerp enquête Reclassering  
Briefnummer 08.028/MvdR/HD  
Contactpersoon Marc van der Riet  
Telefoon 030 232 49 10  
E-mailadres [m.vander.riet@srn.minjus.nl](mailto:m.vander.riet@srn.minjus.nl)

Geachte mevrouw van Velzen,

Mijn collega Jacco Groeneveld, directeur van het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering en ik zijn u erkentelijk voor uw brede interesse in het reclasseringswerk. Bij voorbaat danken wij u voor de gelegenheid om te reageren op de resultaten van uw enquête. Voor de goede orde benadruk ik dat onze reactie is gebaseerd op het cijfermatige overzicht dat wij van u hebben ontvangen en niet op het (concept) onderzoeksverslag met daarin uw analyses van de resultaten en conclusies.

Over het algemeen komt het beeld naar voren dat uitvoerend medewerkers geconfronteerd worden met productiedruk, een overdaad aan bureaucratie en te veel tijd kwijt zijn aan registratie. Deze zorgen delen wij. Daarom zijn wij hierover in gesprek met onze opdrachtgevers.

Meer specifiek ga ik hieronder graag in op de door u verstrekte cijfermatige gegevens. De enquête is ingevuld door 250 medewerkers van de drie reclasseringsorganisaties. Het verheugt ons dat een groot percentage van de werkers positief is over het reclasseringswerk en de samenwerking met de directe collega's. Daarvan gaat een motiverende werking uit. Ook wordt er positief over de leidinggevenden geoordeeld. Meer dan de helft voelt zich door hen gesteund en een kleine 70% ervaart dat de leidinggevende goed begrijpt wat het reclasseringswerk inhoudt.

Tegelijkertijd geeft bijna de helft van de werkers aan dat het plezier in het werk de afgelopen jaren is afgenomen. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door een aantal veranderingen die zijn ingezet om de uniformiteit en de kwaliteit van het werk te verbeteren. Een daarvan is de invoering van outputfinanciering. De invoering van een sturingssysteem was destijds wellicht verklaarbaar of zelfs noodzakelijk. Vandaag de dag is het noodzakelijk dat de financieringswijze en de definitie van reclasseringsproducten gemoderniseerd worden. Dat wordt door de resultaten van de enquête bevestigd. In de perceptie van velen heeft outputfinanciering geleid tot een groter keurslijf dan voorheen. Bij outputsturing zijn per product een gemiddeld aantal uren en periodieke verantwoordingsmomenten vastgesteld. Bij professionals leidt dit veelal tot een gevoel dat er te weinig tijd is voor de justitiabele. In de enquête geeft dan ook bijna de helft van de respondenten dit aan. Het gaat niet alleen om de besteedbare tijd per justitiabele, ook de

waargenomen werkdruk neemt toe. Dat de helft van de werkers aangeeft dat de case-load te zwaar is, is een signaal waar de reclassering aandacht aan zal moeten besteden.

Een ander voorbeeld van een grote verandering in het werk is de taaksplitsing (ingevoerd in 2006). Een ruime meerderheid geeft aan dat het werk door de taakscheiding eenzijdiger is geworden. Dat is in letterlijke zin natuurlijk ook zo, voorheen werden advies- en toezichttaken immers door eenzelfde persoon uitgevoerd. Nu is een medewerker of adviseur of toezichthouder. Uit eigen onderzoek (2006) onder reclasseringswerkers komt een genuanceerder beeld naar voren over de waardering van de taakscheiding. Zeker vanuit het oogpunt van kwaliteit van het werk werd de taakscheiding ook gewaardeerd door medewerkers. Deze kwaliteitsverbetering was een van de redenen om tot taakscheiding over te gaan, naast de beoogde onafhankelijkheid tussen de adviseur en de toezichthouder. De reclassering had immers ook te maken met kritiek op de kwaliteit van de rapportages aan de rechterlijke macht. De veronderstelling is dat de kwaliteit verbeterd wordt door te specialiseren. De juistheid van deze veronderstelling kan nu nog niet getoetst worden, maar er zijn signalen dat wij op de goede weg zijn. Bovendien zijn we er van overtuigd dat de reclasseringswerkers meer bevrediging uit hun werk krijgen als hun deskundigheid en daarmee de kwaliteit en waardering voor hun werk worden vergroot. De reclassering zal hier in ieder geval regelmatig onderzoek naar doen.

De invoering van de RISc was eveneens ingrijpend. Ook hierover zijn de meningen in de enquête verdeeld. Bijna de helft van de respondenten vindt de RISc behulpzaam bij het uitvoeren van het werk, maar slechts 29% meent dat de RISc noodzakelijk is voor het stellen van een goede diagnose. Gelet op de gebleken validiteit van de RISc in een recent WODC-onderzoek is dit laatste geen hoge score. Dit wijst er (wederom) op dat de invoering van nieuwe instrumenten en het verkrijgen van draagvlak daarvoor bij de gebruikers de nodige tijd vergt.

Het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering en Reclassering Nederland zien in de resultaten een aantal bekende en een aantal nieuwe signalen. Bekende signalen omdat we weten dat veranderen moeite kost, maar ook nieuwe signalen waarmee we bij het ingeslagen kwaliteitstraject zeker ons voordeel zullen doen.

Mede namens mijn collega Jacco Groeneveld,

met vriendelijke groet,

Sjef van Gennip,  
Algemeen directeur